

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

**GMINY
CELESTYNÓW**

NA LATA 2025-2030

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	4
WPROWADZENIE.....	5
Metodologia opracowania Strategii	8
Podstawy prawne.....	10
Spójność z dokumentami strategicznymi.....	13
Dokumenty krajowe	13
Dokumenty regionalne	14
Dokumenty lokalne	14
CHARAKTERYSTYKA GMINY CELESTYNÓW	15
Położenie	15
Sytuacja demograficzna	15
Sytuacja gospodarcza	17
Edukacja i wychowanie	18
Kultura, sport i rekreacja	19
Opieka zdrowotna	22
Bezpieczeństwo publiczne.....	24
Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej.....	25
Gminny system pomocy społecznej	31
Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	36
SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY CELESTYNÓW	37
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	37
Wsparcie osób z niepełnosprawnością.....	43
Zdrowie psychiczne.....	48
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	51
Przeciwdziałanie przemocy domowej	59
Aktywność i integracja społeczna seniorów	64
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu.....	68
Wsparcie osób z problemem ubóstwa	72
CZĘŚĆ PROGRAMOWA	76
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	77
Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	78
I. Wspieranie rodzin w eliminowaniu przyczyn dysfunkcji występujących w środowisku rodzinnym oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.....	79

II. Zintegrowana polityka senioralna oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami.	83
III. Rozwój profilaktyki oraz lokalnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.	88
IV. Zapewnienie wysokiej skuteczności działań korekcyjnych i wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.	93
V. Promocja i ochrona zdrowia psychicznego oraz dążenie do wzmacniania dobrostanu psychicznego mieszkańców.	97
VI. Kompleksowe wsparcie i integrowanie ze środowiskiem lokalnym osób bezrobotnych, ubogich i wykluczonych społecznie.	98
Ramy finansowe Strategii	102
System wdrażania Strategii	103
System aktualizacji Strategii	104
Komunikacja społeczna i promocja Strategii	105
Monitoring i ewaluacja	106
Wnioski i podsumowanie	111
BIBLIOGRAFIA	114
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	116
Spis rysunków	116
Spis tabel	116
Spis wykresów	118

WYKAZ SKRÓTÓW

- BDL GUS** – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
- DPS** – Dom Pomocy Społecznej
- GKRPA** – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Celestynowie
- GOKiS** – Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Celestynowie
- GOPS** – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Celestynowie
- IPiN** – Instytut Psychiatrii i Neurologii
- KCPU** – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
- KDR** – Karta Dużej Rodziny
- NGO** (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa
- NK** – procedura „Niebieskie Karty”
- OSP** – Ochotnicza Straż Pożarna
- PARPA** – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- PCPR** – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku
- PES** – podmioty ekonomii społecznej
- PFRON** – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- PIK** – Punkt Informacyjno-Konsultacyjny
- PP** – Posterunek Policji w Celestynowie
- pp.** – punkt procentowy
- PUP** – Powiatowy Urząd Pracy w Otwocku
- UG** – Urząd Gminy w Celestynowie
- ZI** – Zespół Interdyscyplinarny

WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 spowodowały konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym pojawić się mogą nowe wyzwania dla polityki lokalnej, jak np. bezrobocie, które dotychczas nie stanowiło dotkliwego problemu na poziomie kraju, województwa jak i Gminy. Uwydatniają się stare i pojawiają nowe ryzyka socjalne – na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi konsekwencjami dla rynku pracy, rozwarstwieniem społecznym pociągającym za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększeniem skali ubóstwa, ujawnianiem się nowych konfliktów

¹ Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*

społecznych, wzrostem zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa².

Obecnie polityka socjalna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych. Kryzys wywołany przez wojnę w Ukrainie musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji³.

Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów na lata 2025-2030 jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych.

Strategia służyć będzie osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego

² N. G. Pikuta, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16

³ E. Bendyk, P. Buras, *Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022, s. 1-7

podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów na lata 2025-2030 zawiera kilka części, w tym charakterystykę Gminy oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- ❖ wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- ❖ wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- ❖ zdrowie psychiczne,
- ❖ profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- ❖ przeciwdziałanie przemocy domowej,
- ❖ aktywność i integracja społeczna seniorów,
- ❖ promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- ❖ wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów na lata 2025-2030, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli m.in. na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju.

Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów na lata 2025-2030 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1.	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Informacji w tym zakresie dostarczają również przeprowadzone na terenie Gminy badania społeczne.
2.	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3.	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Identyfikacja ich i określenie kompleksowych działań minimalizujących skalę ich oddziaływania zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4.	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji, jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: Opracowanie własne

Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurejdczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.), która stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”*.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Najistotniejsze ustawy kompetencyjne, nakładające na administrację rządową i samorządową określone obowiązki to m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
5. ustawa z dnia 10 maja 2019 r. o ochronie danych osobowych,
6. ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Akty prawne dotyczące wsparcia rodziny i dziecka

1. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,

6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
9. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
10. ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Akty prawne dotyczące ochrony zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Akty prawne dotyczące oświaty, zatrudnienia oraz wsparcia socjalnego

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsiębiorstw mieszkaniowych,
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym,
8. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
9. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,

11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
12. uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
13. ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
14. ustawa z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz w 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu,
15. ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym.

Akty prawne normujące aspekty finansowe

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych.

Akty prawne normujące pobyt cudzoziemców na terenie kraju

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów na lata 2025-2030 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów na lata 2025-2030 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- ❖ **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- ❖ **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.
- ❖ **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Ponadto wymienić należy również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- ❖ Strategia Demograficzna 2040,
- ❖ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- ❖ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- ❖ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- ❖ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- ❖ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszym dokumentem strategicznym wobec Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów na lata 2025-2030 jest Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze, a także Strategia Rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2022-2030 oraz Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030.

Dokumenty lokalne

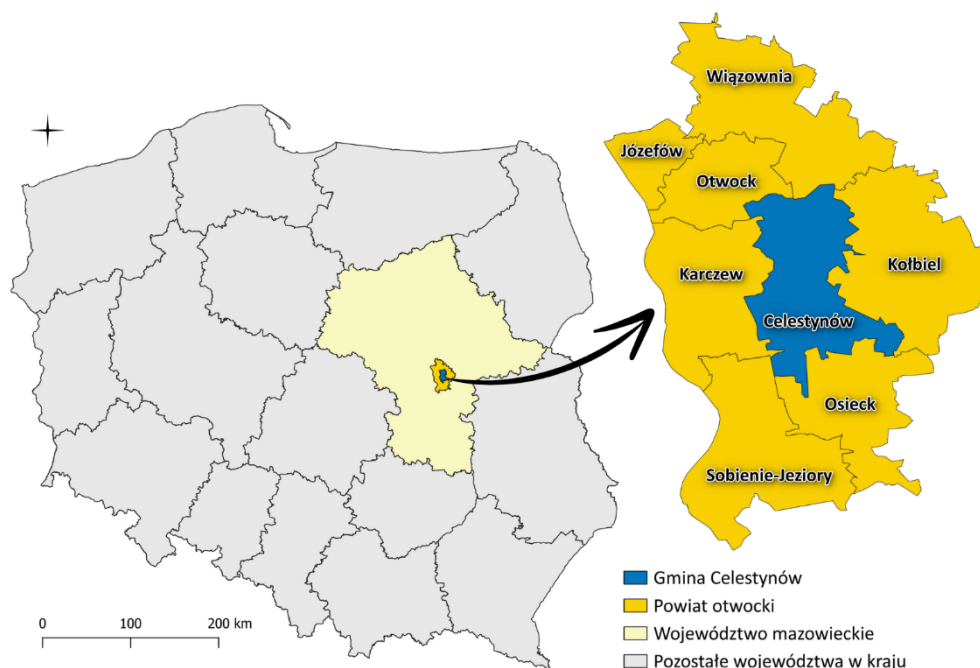
Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla gminy Celestynów jest **Strategia Rozwoju Gminy Celestynów na lata 2023-2030**, która nakreśla podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej misją jest: *wykorzystywanie istniejących uwarunkowań dla rozwoju lokalnej turystyki, wzrostu przedsiębiorczości i jakości usług społecznych, dla poprawy jakości życia mieszkańców Gminy przy zapewnieniu proekologicznego, zrównoważonego rozwoju.*

CHARAKTERYSTYKA GMINY CELESTYNÓW

Położenie

Celestynów to gmina wiejska, zlokalizowana w województwie mazowieckim, w powiecie otwockim. Gmina zajmuje obszar 88,92 km² i stanowi 14,4% powierzchni powiatu. Na obszarze Gminy znajduje się 15 sołectw: Celestynów, Dąbrówka, Dyżin, Głina, Jatne, Lasek, Ostrowik, Ostrów, Podbiel, Pogorzel, Ponurzyca, Regut, Stara Wieś, Tabor oraz Zabieżki.

Rysunek 1. Położenie gminy Celestynów na tle powiatu, województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne

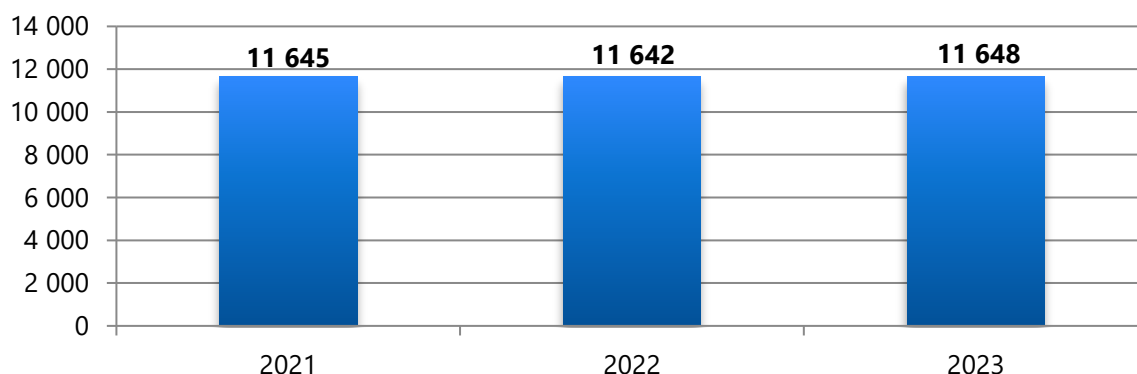
Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące

wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Celestynów zamieszkuje 11 648 osób (stan na 31 grudnia 2023 roku). Na przestrzeni analizowanych lat liczba mieszkańców ulegała nieznacznym wahaniom, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Celestynów w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Celestynów w 2023 roku przyrost naturalny na 1 000 ludności kształtował się na poziomie -1,29, co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował wyższą i jednocześnie bardziej korzystną wartość niż odnotowano w przypadku województwa mazowieckiego (-2,35), powiatu otwockiego (-3,53) oraz kraju (-3,2). Na przełomie analizowanych trzech lat w Gminie obserwowano wahania wartości współczynnika. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Celestynów w porównaniu do powiatu otwockiego, województwa mazowieckiego i kraju na przestrzeni lat 2021-2023

Lp.	Wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	Gmina Celestynów	-3,25	-3,52	-1,29
2.	Powiat otwocki	-3,75	-2,89	-3,53
3.	Województwo mazowieckie	-3,54	-2,24	-2,35
4.	Polska	-4,95	-3,79	-3,62

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Celestynów według ekonomicznych grup wieku w roku 2023 przedstawiała się następująco:

- ❖ 20,4% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia,
- ❖ 57,4% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia,
- ❖ 22,2% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Na przestrzeni lat 2021-2023 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym ulegał wahaniom – z 20,6% w 2021 roku, przez 20,7% w 2022 roku do 20,4% w 2023 roku. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności spadł – różnica pomiędzy rokiem 2021 a 2023 wyniosła 0,4 pp. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym uległ zwiększeniu i w 2023 roku wyniósł 22,2%, a więc o 0,6 pp. więcej niż w 2021 roku.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2023 (w procentach)

Lp.	Wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	Wiek przedprodukcyjny	20,6	20,7	20,4
2.	Wiek produkcyjny	57,8	57,4	57,4
3.	Wiek poprodukcyjny	21,6	21,9	22,2

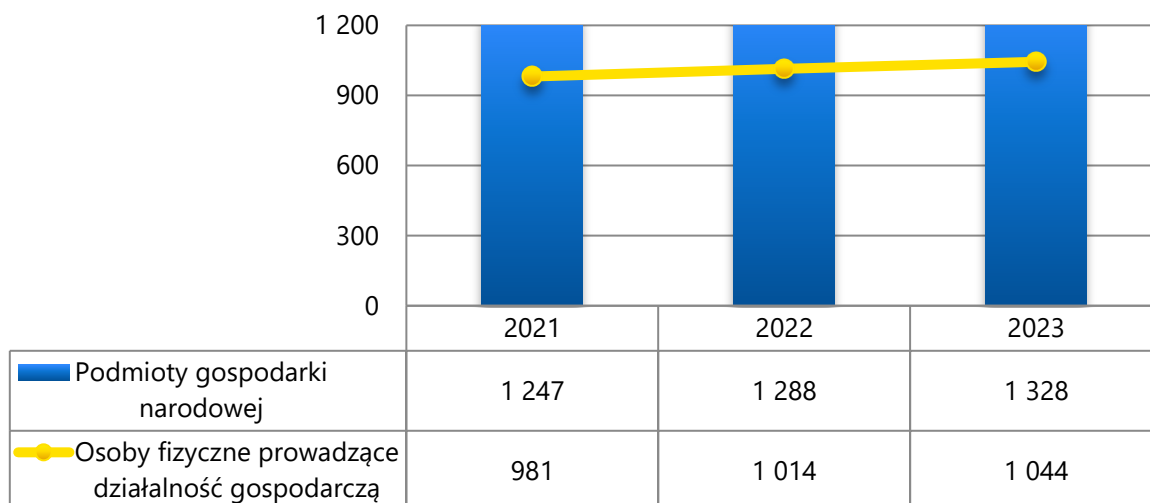
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Sytuacja gospodarcza

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Celestynów na koniec 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 1 328 podmiotów gospodarki narodowej, z czego większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w liczbie 1 044 (78,6%). Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie ulegała wzrostowi,

podobnie było w przypadku liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Celestynów w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Celestynów według klas wielkości to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – w 2023 roku było ich 1 280. Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników było w Gminie 40. Ponadto na terenie Gminy prowadziło działalność 8 przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników.

Rysunek 2. Udział podmiotów wg poszczególnych klas wielkości w ogóle podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Celestynów (stan na koniec 2023 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Edukacja i wychowanie

W roku szkolnym 2022/2023 Gmina prowadziła 4 szkoły, 2 przedszkola i 1 punkt przedszkolny:

- ❖ Publiczną Szkołę Podstawową im. Batalionu „Zośka” w Celestynowie,
- ❖ Szkołę Podstawową im. Mikołaja Kopernika w Ostrowie,

- ❖ Szkołę Podstawową przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Polskich Dzieci Syberyjskich w Starej Wsi,
- ❖ Szkołę Podstawową w Regucie,
- ❖ Przedszkole Samorządowe w Celestynowie,
- ❖ Przedszkole Samorządowe przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Polskich Dzieci Syberyjskich w Starej Wsi,
- ❖ Punkt Przedszkolny w Regucie.

W 2023 roku do szkół podstawowych uczęszczało łącznie 964 uczniów, a opieką przedszkolną objętych było 429 wychowanków. Na przestrzeni analizowanych lat dostrzec można wahania liczby uczniów szkół podstawowych oraz wzrost w przypadku wychowanków przedszkoli. Szczegółowe dane prezentuje kolejna tabela.

Tabela 4. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych i przedszkoli na terenie gminy Celestynów w latach 2021-2023

Placówka	2021	2022	2023
Szkoły podstawowe	1 111	1 116	964
Przedszkola	312	320	429
OGÓŁEM	1 423	1 436	1 393

Źródło: Raport o stanie Gminy Celestynów za 2021, 2022 i 2023 rok

Kultura, sport i rekreacja

Na terenie Gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Celestynowie (GOKiS), który administruje:

- ❖ gminną salą gimnastyczną,
- ❖ kompleksem boisk sportowych „Orlik” w Celestynowie,
- ❖ świetlicami wiejskimi w miejscowościach: Pogorzel, Glina, Dyzin, Jatne i Ponurzyca,
- ❖ boiskiem do siatkówki plażowej w Celestynowie,
- ❖ boiskiem do piłki nożnej w Glinie,
- ❖ otwartą infrastrukturą sportową skatepark i pumptrack w Celestynowie,
- ❖ boiskiem do piłki nożnej w Dąbrówce.

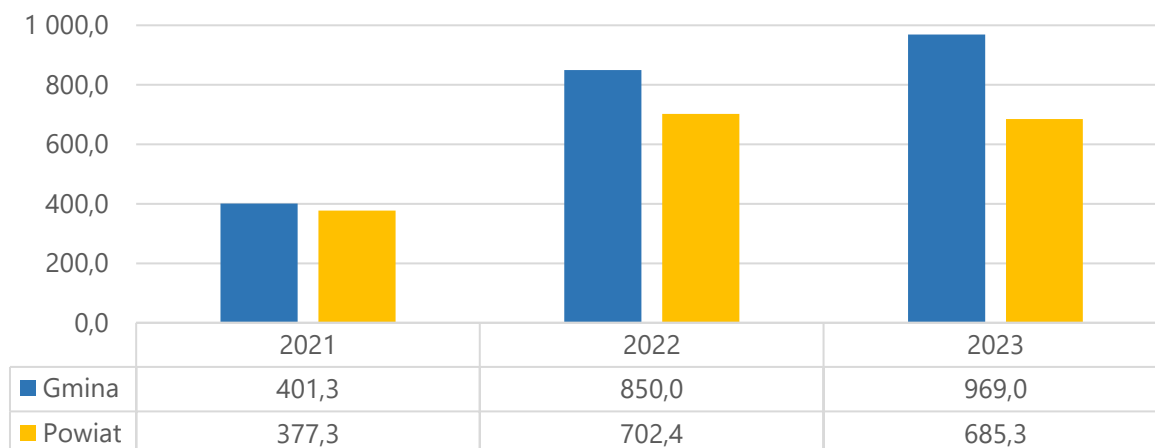
W strukturę GOKiS wchodzi Biblioteka Publiczna w Celestynowie zlokalizowana w siedzibie oraz Filia biblioteki w Regucie, która znajduje się w budynku OSP w Regucie. W roku 2023 GOKiS zorganizował ponad 26 różnych form zajęć stałych skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych, które odbywały się przez cały rok z częstotliwością raz lub dwa razy w tygodniu. We wszystkich zajęciach stałych miesięcznie uczestniczyło średnio 556 osób.

W 2023 roku zorganizowano m.in. następujące wydarzenia kulturalne:

- ❖ Akcja Zima i Akcja Lato,
- ❖ kino plenerowe,
- ❖ Gminny Dzień Dziecka,
- ❖ Dzień Gminy Celestynów,
- ❖ Bajkowa Niedziela z Mikołajem i otwarcie lodowiska w Celestynowie,
- ❖ Jarmark Bożonarodzeniowy,
- ❖ konkursy,
- ❖ warsztaty,
- ❖ wystawy,
- ❖ koncerty i uroczystości patriotyczne,
- ❖ 80-lecie „Akcji pod Celestynowem”⁴.

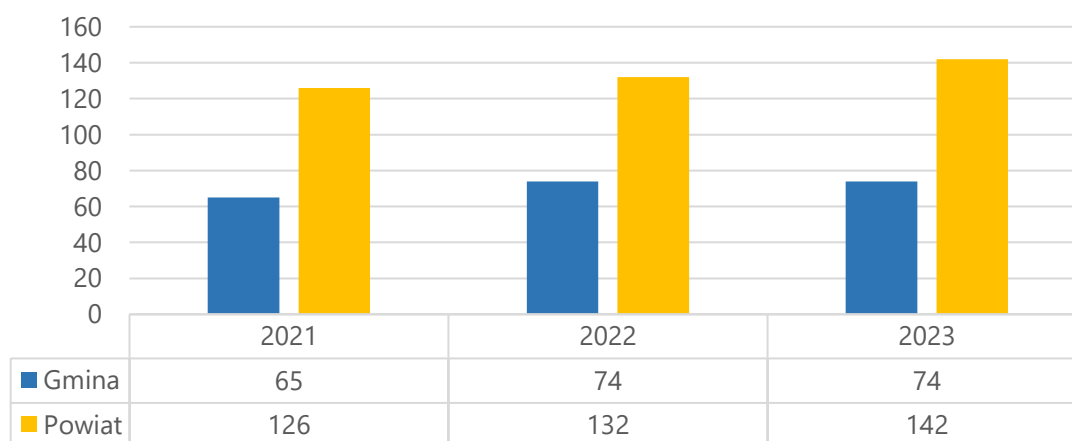
Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na to, że w 2023 roku liczba uczestników imprez kulturalnych na 1 000 ludności w gminie Celestynów była wyższa od ich liczby na terenie całego powiatu. Na przestrzeni lat 2021-2023 nastąpił znaczny wzrost tego wskaźnika na poziomie Gminy, natomiast w przypadku powiatu otwockiego zauważalne są wahania. Należy zaznaczyć, iż w każdym z analizowanych lat powyższy wskaźnik przyjmował wyższe wartości w Gminie niż w Powiecie.

⁴ Raport o stanie Gminy Celestynów za 2023 rok

Wykres 3. Liczba uczestników imprez organizowanych przez placówki kulturalne na terenie gminy Celestynów oraz powiatu otwockiego na 1 000 ludności w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejny wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Celestynów oraz powiecie otwockim w latach 2021-2023. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmował w Gminie niższą wartość niż w powiecie – w 2023 roku w Gminie na 1 000 mieszkańców przypadało 74 czytelników, a w całym powiecie było ich 142. Na przestrzeni analizowanych lat w Gminie odnotowano wzrost w zakresie liczby czytelników, który od 2022 roku utrzymuje się na tym samym poziomie.

Wykres 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Celestynów oraz powiecie otwockim w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Głównym koordynatorem i organizatorem wydarzeń o charakterze sportowo-rekreacyjnym był Gminny Ośrodek Kultury i Sportu. Wydarzenia sportowo-rekreacyjne odbywały się na Hali Sportowej w Celestynowie oraz na kompleksie zewnętrznych boisk

sportowych. W 2023 roku zorganizowano m.in. następujące wydarzenia sportowo-rekreacyjne:

- ❖ IX Celestynowski Bieg Uliczny,
- ❖ II Celestynowski Rajd Rowerowy podczas Zawodów Szuter Master,
- ❖ IV Celestynowski Maraton Fitness,
- ❖ Turniej Piłki Siatkowej „Gramy Dla WOŚP”,
- ❖ V Turniej Tenisa Stołowego Kobiet i Mężczyzn o Puchar Wójta Gminy Celestynów,
- ❖ Sportowy Dzień Przedszkolaka,
- ❖ Międzyszkolny Gminny Turniej Tenisa Stołowego,
- ❖ IV Turniej Trójek Koszykarskich,
- ❖ Otwarcie boiska do piłki nożnej w Dąbrówce oraz mecze towarzyskie klubów sportowych i OSP z terenu gminy Celestynów,
- ❖ II Turniej Siatkówki Kobiet,
- ❖ Turniej Minisiatkówki Dziewcząt o Puchar Wójta Gminy Celestynów,
- ❖ Treningi Siatkówki Plażowej,
- ❖ VI Turniej Siatkówki Plażowej o Puchar Wójta Gminy Celestynów,
- ❖ Turniej Darta pod Patronatem Wójta Gminy Celestynów,
- ❖ VI Niepodległościowy Turniej Piłki Siatkowej,
- ❖ II Sportowy Dzień Seniora,
- ❖ Rodzinna Świąteczna Gra Terenowa „Marsz po Choinkę”,
- ❖ Sparingi grup Kickboxing GOKiS Celestynów,
- ❖ Turniej szachowy⁵.

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Celestynowie, w ramach którego działają:

- ❖ poradnia stomatologiczna,

⁵ Raport o stanie Gminy Celestynów za 2023 rok

- ❖ poradnia ginekologiczna,
- ❖ poradnia okulistyczna,
- ❖ poradnia laryngologiczna,
- ❖ poradnia rehabilitacji,
- ❖ pracownia rehabilitacji,
- ❖ medycyna pracy (gabinet prywatny),
- ❖ dermatolog (gabinet prywatny).

Ponadto, realizowana jest Strategia polityki zdrowotnej Gminy Celestynów na lata 2020-2025, której celem jest prowadzenie długofalowej polityki poprawy stanu zdrowia mieszkańców Gminy. W obrębie celu strategicznego, wskazano także cele operacyjne obejmujące działania w obszarach zdiagnozowanych potrzeb zdrowotnych społeczności gminy Celestynów, takich jak:

- ❖ profilaktyka nowotworów,
- ❖ promocja sportu i aktywnego sposobu spędzania czasu,
- ❖ zdrowe dzieci - zdrowi dorośli,
- ❖ kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych mieszkańców gminy Celestynów,
- ❖ zdrowie seniora,
- ❖ przeciwdziałanie uzależnieniom,
- ❖ kompleksowa opieka kardiologiczna i diabetologiczna,
- ❖ rehabilitacja⁶.

Z dostępnych danych GUS wynika, iż w gminie Celestynów w 2023 roku na 1 przychodnię przypadało 11 648 mieszkańców, co jest wartością znacznie wyższą od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym Powiecie, która wynosiła w omawianym roku 2 186. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 4,48 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością niższą od tej dla całego powiatu otwockiego (7,75).

⁶ Raport o stanie Gminy Celestynów za 2023 rok

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Celestynów w porównaniu do powiatu otwockiego w 2023 roku

wyszczególnienie	Gmina	Powiat
przychodnie	1	58
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	11 648	2 186
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,48	7,75

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. W gminie Celestynów działa **Posterunek Policji**, który funkcjonuje w ramach Komendy Powiatowej Policji w Otwocku.

Ochronę przeciwpożarową w gminie Celestynów zapewnia **6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP)**: Celestynów, Dąbrówka, Dyżin, Podbiel, Regut oraz Zabieźki.

W 2023 roku pod hasłem „Bezpieczeństwo wspólną sprawą” po raz piąty zorganizowano w Gminie Dzień Bezpieczeństwa. Uczestnicy mogli zobaczyć pokazy ratownictwa, praktyczne szkolenia dotyczące pierwszej pomocy przedmedycznej, bezpieczeństwa przeciwpożarowego, a także bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Swoje stoiska zaprezentowały m.in. Policja, Straż Pożarna, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Służba Więzienna, Straż Graniczna, Wojskowe Centrum Rekrutacji w Garwolinie. Wszyscy chętni mogli wziąć udział w konkursach edukacyjnych z nagrodami. Wydarzenie zorganizowane zostało przez Fundację Europa 112 we współpracy z gminą Celestynów⁷.

⁷ Raport o stanie Gminy Celestynów za 2023 rok

Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek, a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokojenie podstawowych potrzeb, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie się ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem⁸.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp. Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyróżnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa

⁸ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*, str. 10

i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

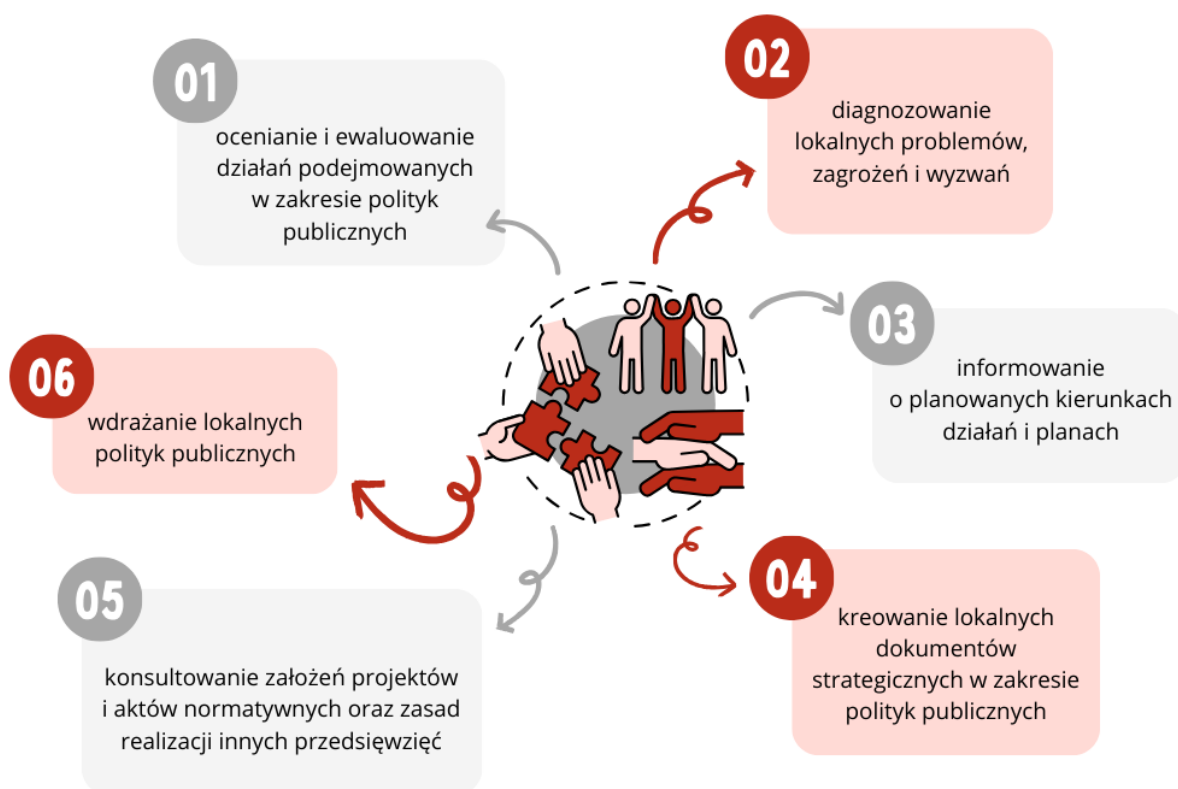
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecanie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ekonomii społecznej zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Tabela 6. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne

Lp.	Katalog usług społecznych z zakresu:	Zadania publiczne w obszarze:
1.	Polityki prorodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
2.	Wspierania rodziny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ▪ działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
3.	Systemu pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
4.	Pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
5.	Promocji i ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
6.	Wspierania osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami
7.	Edukacji publicznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania
8.	Przeciwdziałania bezrobociu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
9.	Kultury	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
10.	Kultury fizycznej i turystyki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa
11.	Pobudzania aktywności obywatelskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych ▪ upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji ▪ udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ▪ upowszechniania i ochrony praw konsumentów
12.	Mieszkalnictwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej

13.	Ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
14.	Reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ▪ działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości ▪ rewitalizacji ▪ działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ▪ działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmocnienia integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- ❖ otwarty konkurs ofert,
- ❖ „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- ❖ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- ❖ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- ❖ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje poprzez zlecanie zadań w formie:

- ❖ zlecenia usług,
- ❖ zlecenia instytucji,
- ❖ bonu na aktywność (regranting),
- ❖ kooperacyjnego rozwiązania problemów.

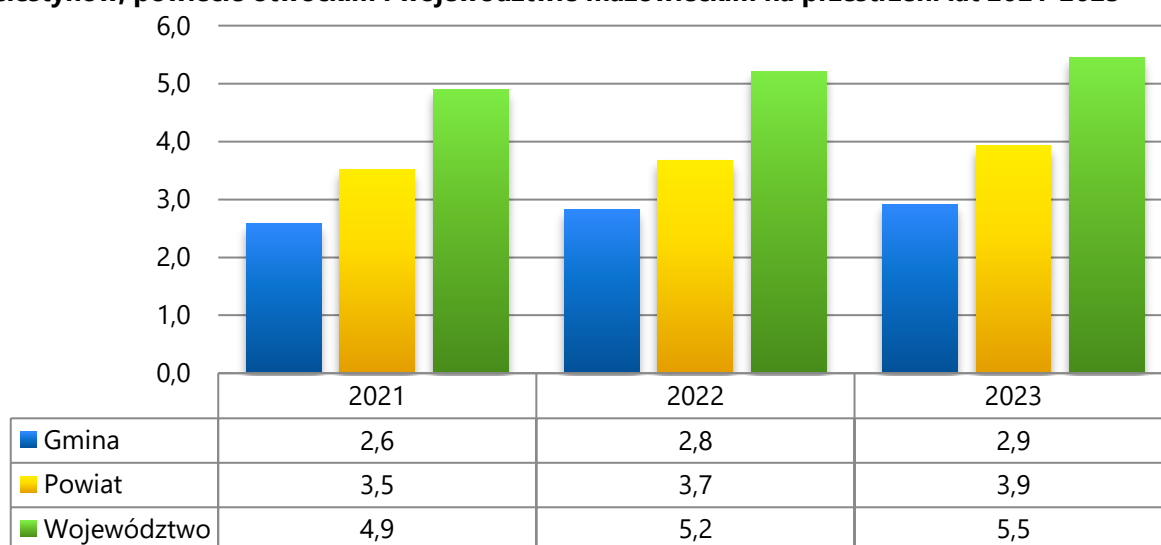
Na terenie gminy Celestynów w 2023 roku zarejestrowanych było 1 328 **podmiotów gospodarki narodowej**, w tym 29 stowarzyszeń i organizacji społecznych, które stanowiły 2,2% wszystkich zarejestrowanych podmiotów oraz 5 fundacji (0,4%). Od 2022 roku liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych utrzymuje się na stałym poziomie, z kolei liczba fundacji wzrosła o 1.

Tabela 7. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Celestynów na przestrzeni lat 2021-2023

Lp.	Wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	1 247	1 288	1 328
2.	Liczba fundacji	4	4	5
3.	Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych	26	29	29

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w gminie Celestynów w latach 2021-2023 uległ niewielkiemu wzrostowi – w 2023 roku w stosunku do roku 2021 odnotowano wzrost o 0,3 pp. W odniesieniu do danych powiatowych i wojewódzkich wskaźnik w Gminie zawsze przyjmował niższe wartości. Szczegółowe dane zostały przedstawione na kolejnym wykresie.

Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Celestynów, powiecie otwockim i województwie mazowieckim na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2023 roku po raz pierwszy na terenie Gminy zorganizowane zostało Forum Organizacji Pozarządowych. Spotkanie prowadzone było we współpracy ze Związkiem Stowarzyszeń Federacja Mazowia i odbyło się w ramach sieciowania organizacji pozarządowych z terenu Gminy. W Forum wzięło udział 17 podmiotów, w tym OSP, spółki wodne oraz koła gospodyń wiejskich.

Gminny system pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości⁹.

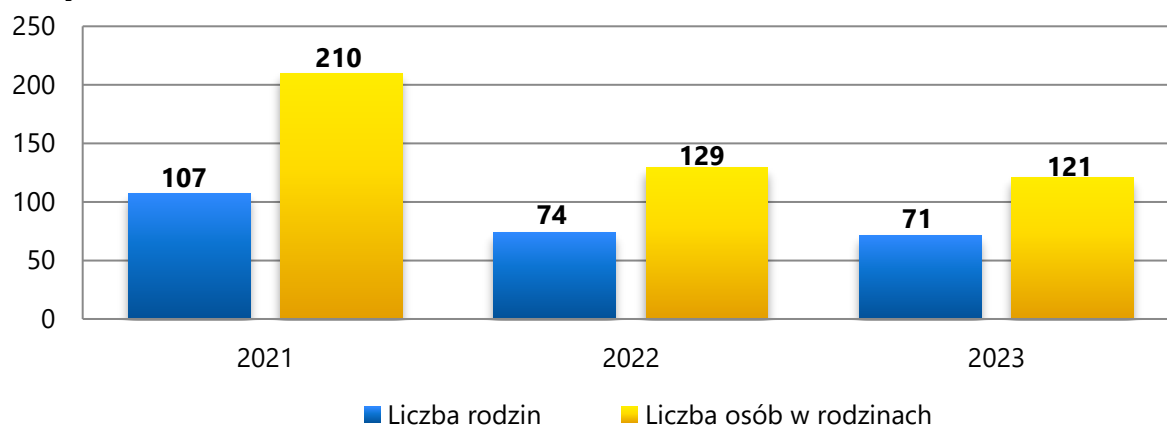
Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Celestynów jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. GOPS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami

⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm..)

przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Wójta oraz uchwałami Rady Gminy.

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Celestynów uległa spadkowi. W 2023 roku pomocą społeczną objętych było 71 rodzin – to o 33,6% mniej niż w 2021 roku. W stosunku do 2021 roku zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

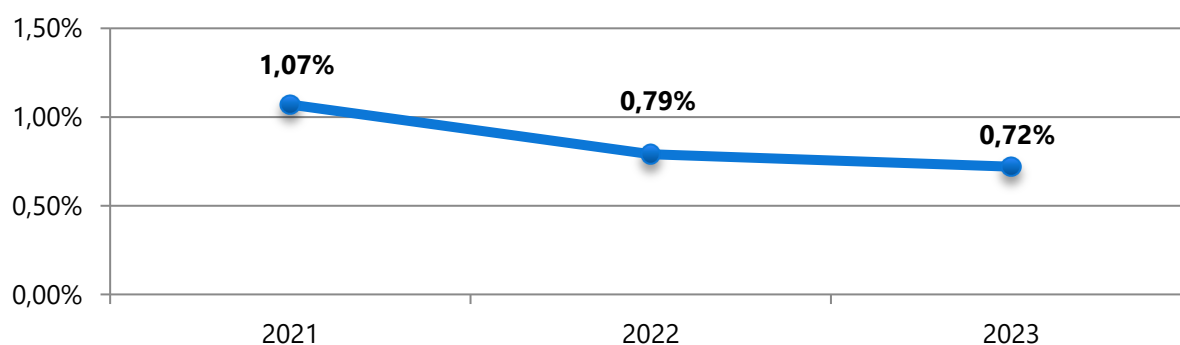
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Celestynów w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2021-2023 wartość tego wskaźnika ulegała systematycznemu spadkowi, by w 2023 roku osiągnąć wartość 0,72%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 7. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2023 roku z tego typu pomocy korzystały 23 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 50 osób w wieku produkcyjnym oraz 10 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest nieznaczna dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej mężczyzn było więcej niż kobiet (liczba mężczyzn – 48, liczba kobiet – 35). Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2021-2023, dostrzec można spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym korzystających z pomocy społecznej oraz wahania w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2021-2023

Wiek	2021		2022		2023	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
0-17	45	22	32	15	23	10
Produkcyjny	83	38	55	19	50	21
Poprodukcyjny	10	5	8	3	10	4
Ogółem	138	65	95	37	83	35

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

W 2023 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 57 mieszkańcom gminy Celestynów, natomiast świadczenie niepieniężne – 28 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczny jest spadek w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia niepieniężne oraz niewielkie wahania liczby osób, którym udzielono świadczeń pieniężnych.

Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Świadczenia pieniężne	86	56	57
Świadczenia niepieniężne	41	37	28

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni analizowanych lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie uległa zmniejszeniu – w 2021 roku wyniosła 66, w 2022 roku – 44, natomiast w 2023 roku osiągnęła wartość 36. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2023 roku są znaczne – mężczyźni stanowili 75,0% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 25,0%.

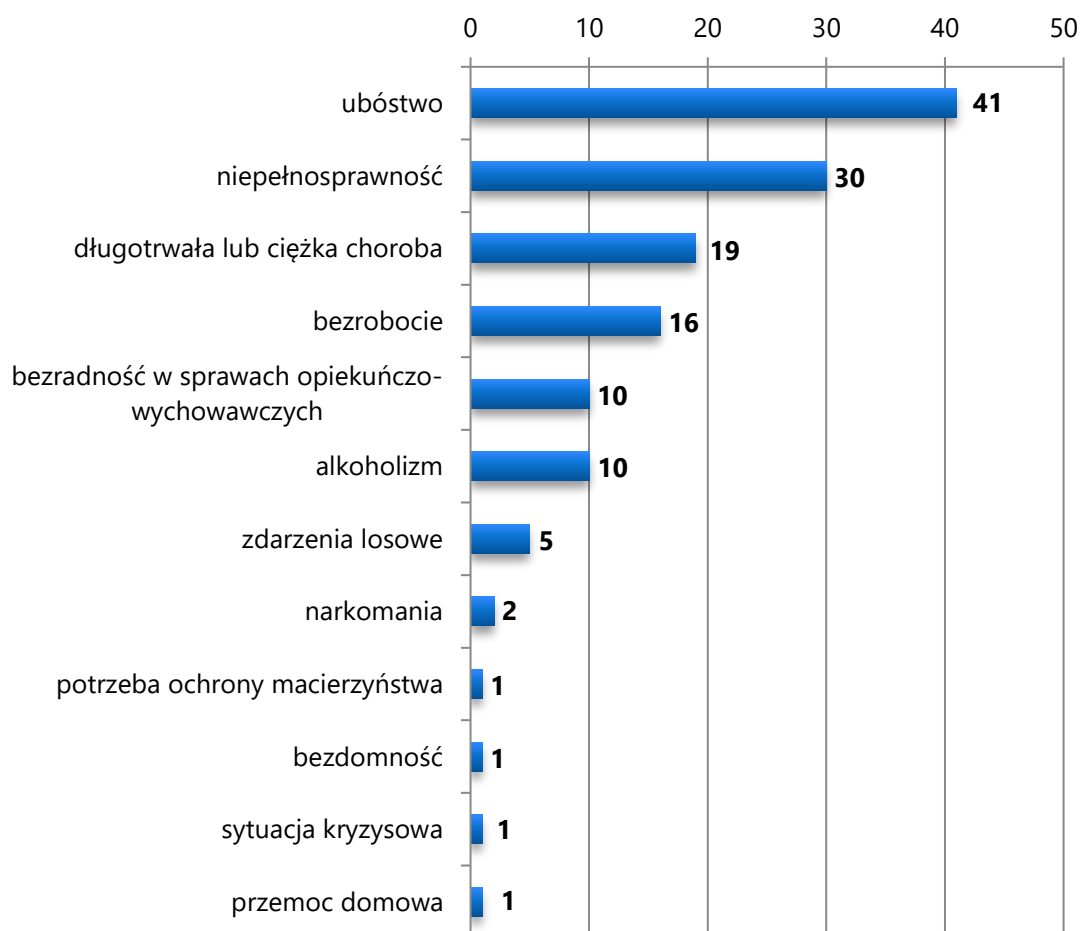
Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023

Płeć	2021	2022	2023
Kobiety	33	16	9
Mężczyźni	33	28	27
Ogółem	66	44	36

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

W 2023 roku najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Celestynów było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 41 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym przyznano pomoc znajdowała się niepełnosprawność (30 rodzin), natomiast na trzecim – długotrwała lub ciężka choroba (19 rodzin). Wśród najczęściej wymienionych powodów udzielania świadczeń, znajdowały się także: bezrobocie (16 rodzin), alkoholizm oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (po 10 rodzin).

Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Do istotnych zasobów instytucjonalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy Celestynów należą:

- ❖ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ❖ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ❖ Grupa AA „Dar”,
- ❖ organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO),
- ❖ placówki oświatowe,
- ❖ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Otwocku,
- ❖ Posterunek Policji przynależący do Komendy Powiatowej Policji w Otwocku,
- ❖ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku,
- ❖ Powiatowy Urząd Pracy w Otwocku,
- ❖ Punkt Informacyjno-Konsultacyjny,
- ❖ Urząd Gminy,
- ❖ Zespół Interdyscyplinarny.

SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY CELESTYNÓW

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Celestynowie, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka (w tym pomocy finansowej).

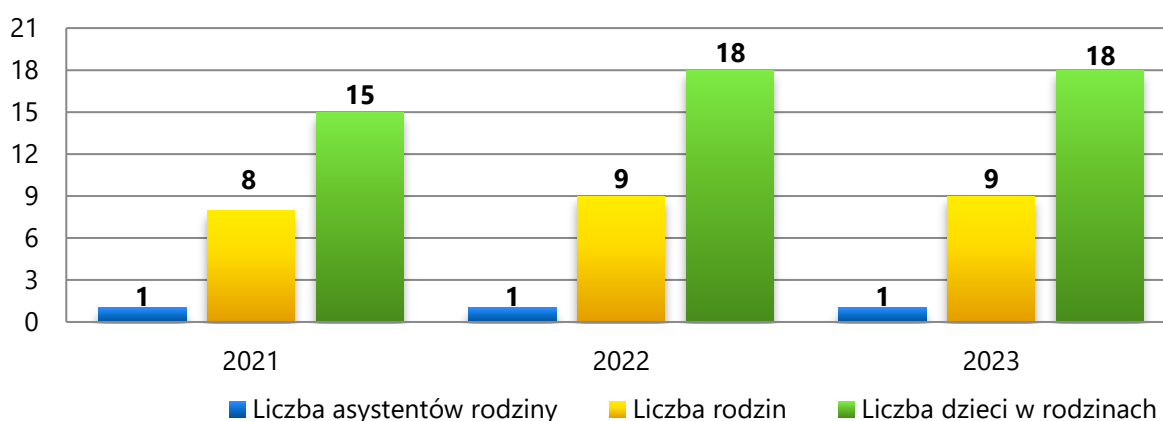
Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny na terenie gminy Celestynów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie

w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Celestynowie realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.), która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została **instytucja asystenta rodziny**, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W GOPS w Celestynowie zatrudniony jest 1 asystent rodziny. W 2023 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę z 9 rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w których było 18 dzieci. W latach 2021-2023 zauważalna jest względnie stała liczba rodzin korzystających z tej formy pomocy, podobnie jak liczba zatrudnionych asystentów rodziny.

Wykres 9. Asystenci rodziny, liczba rodzin oraz wychowujących się w nich dzieci objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023

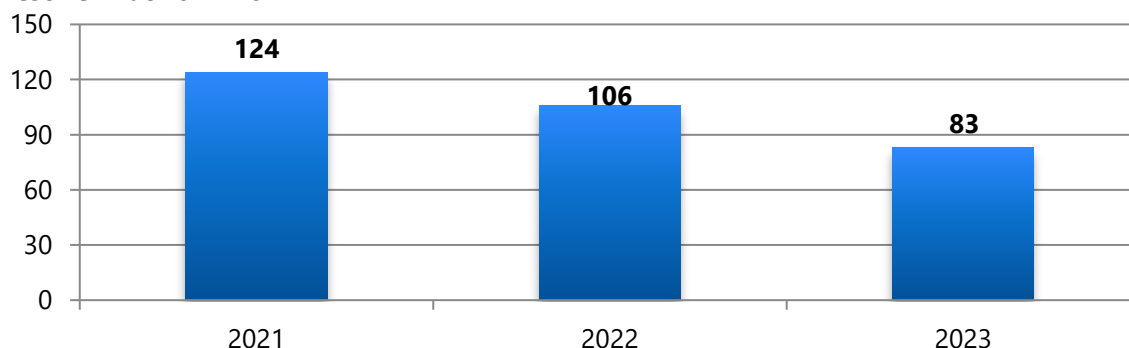

Źródło: Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

W latach 2021-2023 w gminie Celestynów nie było **rodzin wspierających**, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego gospodarowania budżetem rodzinnym oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2023 roku korzystały 83 rodziny, czyli o 33,1% mniej niż w roku 2021. W latach 2021-2023 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek z niezmiennym się w ostatnich latach poziomem kryterium dochodowego.

Wykres 10. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

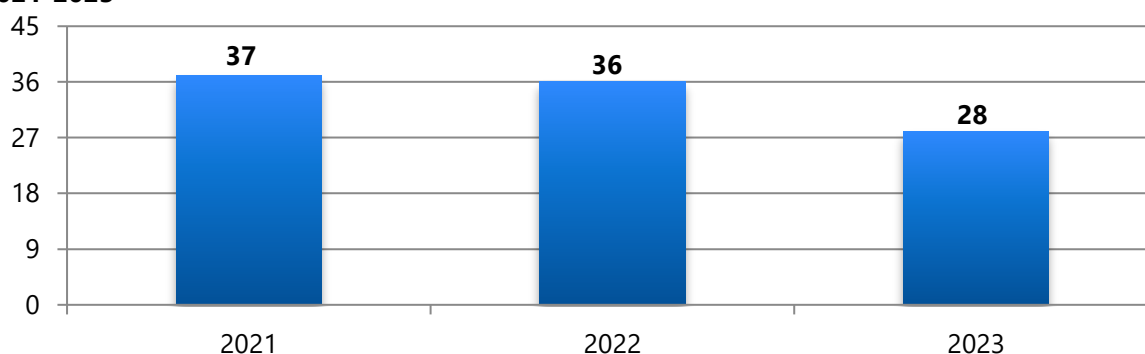
Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 800+” (do 1.01.2024 roku wysokość świadczenia wynosiła 500 zł), które zostało wprowadzone 1 kwietnia 2016 roku, ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Od stycznia 2022 roku nowe sprawy oraz obsługę zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), jednakże dotychczas realizowały je Ośrodki Pomocy Społecznej, które przez kolejne lata będą wygaszały postępowania w tym zakresie i wyłącznie koordynowały system zabezpieczenia społecznego. Świadczenie przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez

nie 18 roku życia w wysokości 800 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Ośrodki Pomocy Społecznej z dniem 01.07.2018 roku otrzymały do realizacji nowe zadanie, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, przysługujących w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 1 lipca 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba osób korzystających z omawianego świadczenia uległa zmniejszeniu – w 2021 roku było to 37 osób, w 2022 roku – 36 osób, z kolei w 2023 roku – 28 osób.

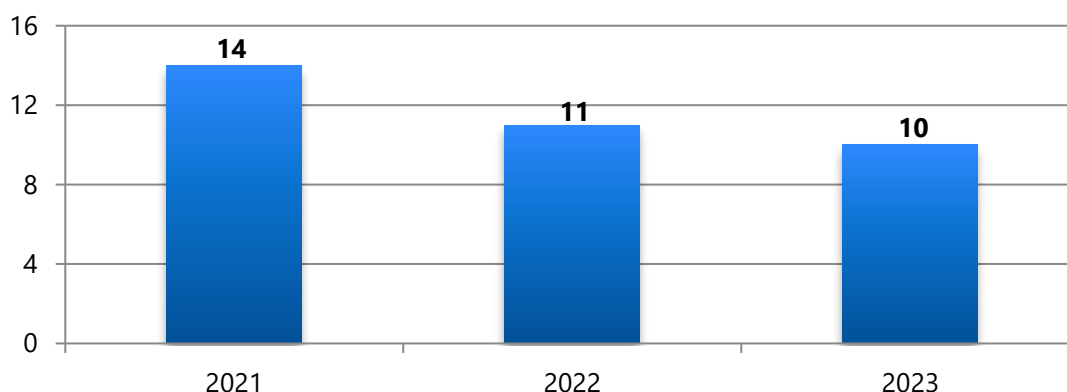
Wykres 11. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego uległa spadkowi i w 2023 roku osiągnęła wartość 10. Wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2023 roku znajdowało się 5 rodzin niepełnych.

Wykres 12. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na piątym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 71, a więc rodziny borykające się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowiły **7,1% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 13,1%, natomiast w 2022 roku – 14,9%.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek współfinansowania kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej. W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Celestynowie współfinansował pobyt w pieczy zastępczej 13 dzieci z terenu Gminy, w tym: 4 w instytucjonalnej pieczy zastępczej, 8 w rodzinnej pieczy zastępczej, a 1 w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Na przestrzeni analizowanych lat zauważyć można wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz poniesionych za to kosztów, co szczegółowo obrazuje tabela nr 11.

Tabela 11. Dane dotyczące pobytu dzieci z terenu Gminy w pieczy zastępczej za lata 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej (placówki opiekuńczo-wychowawcze)	2	5	4
Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (rodziny zastępcze)	8	6	8
Liczba dzieci w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym	0	1	1
Poniesione koszty [zł]	50 310,46	50 689,31	98 360,60

Źródło: Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

Dla rodzin wielodzietnych z terenu Gminy proponowane jest wsparcia w postaci Karty Dużej Rodziny, która stanowi system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze Karty mają możliwość korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej, po niższej cenie. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z Karty dożywotnio, a dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). W 2023 roku zarejestrowano 276 wniosków o wydanie Karty Dużej Rodziny, w 2022 roku – 162, natomiast w 2021 roku – 157¹⁰.

Mieszkańcy Gminy mogą skorzystać także ze wsparcia na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Celem Programu „Za Życiem” jest udzielenie pomocy kobietom w ciąży zagrożonej, a także dzieciom, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie, bądź nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, powstałą w okresie prenatalnym. Świadczenie przysługuje jednorazowo, w wysokości 4 000 zł jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu dziecka. W gminie Celestynów w 2021 i 2022 roku wypłacono po 1 świadczeniu, natomiast w 2023 roku – 2¹¹.

¹⁰ Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

¹¹ Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

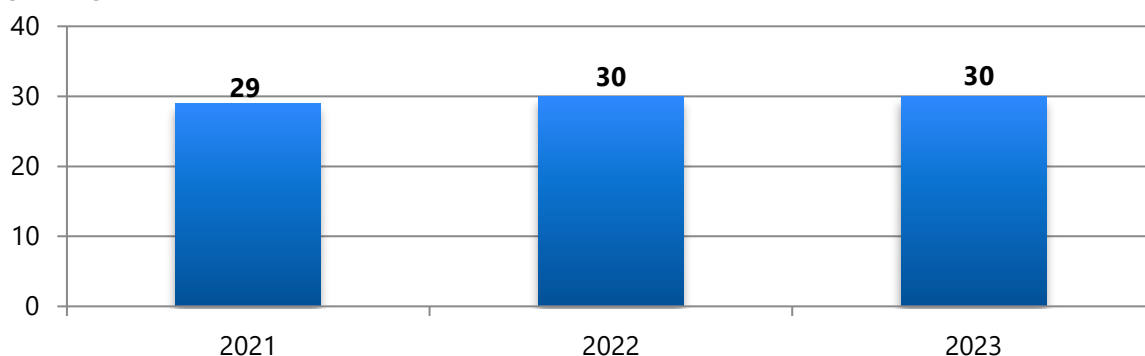
Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej*. Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2023 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 30. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu utrzymywała się na podobnym poziomie.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Niepełnosprawność w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na drugim miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 71, a więc rodziny borykające się z problemem niepełnosprawności stanowiły **21,3% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 27,1%, natomiast w 2022 roku – 40,5%.

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2021-2023. W 2021 roku przyznano 653 świadczenia na łączną kwotę 140 944,00 zł, w 2022 roku liczba świadczeń wyniosła 779 na kwotę 168 139,00 zł, z kolei w 2023 roku kształtowała się na poziomie 835 świadczeń na kwotę 180 226,00 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń oraz ich łączna kwota uległa zwiększeniu.

Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	653	779	835
Kwota świadczeń [zł]	140 944	168 139	180 226

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2021 roku ulegała wahaniom. W 2021 roku przyznano 555 świadczeń, w 2022 roku – 574, natomiast w 2023 roku – 550. Kwota przeznaczana na ten cel w analizowanych latach również wahała się.

Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	555	574	550
Kwota świadczeń [zł]	119 791	123 892	118 712

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2021 roku przyznano 621 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2022 roku było ich 618, natomiast w 2023 roku – 607. Na przestrzeni analizowanych lat obserwowany jest spadek zarówno w zakresie liczby przyznanych zasiłków z tego tytułu, jak i kwoty przeznaczanej na ten cel.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	621	618	607
Kwota świadczeń [zł]	134 037	133 389	131 015

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Kolejna tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego. Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W latach 2021-2023 liczba świadczeń w ramach tego zasiłku uległa znacznemu spadkowi, gdyż w 2021 roku przyznano 26 świadczeń, w 2022 roku – 1, natomiast w 2023 roku nie odnotowano żadnej osoby korzystającej z tej formy wsparcia.

Tabela 15. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	26	1	0
Kwota świadczeń [zł]	15 940	620	0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2023 roku w ramach opieki wytnieniowej dla nieformalnych opiekunów osób z niepełnosprawnością, a także udzielania wsparcia osobom niesamodzielnym, gmina Celestynów brała udział w programie „**Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej**”, współfinansowanym ze środków Funduszu Solidarnościowego. W 2023 roku zrealizowano 4 845 godzin usług, a łączna kwota środków z Funduszu Solidarnościowego wyniosła 209 391,62 zł. W ramach Programu zatrudniono 12 asystentów na podstawie umowy zlecenie, którzy realizowali usługi asystencji osobistej u 12 uczestników, w tym:

- ❖ 7 dzieci w wieku do 16 roku życia,
- ❖ 3 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną,
- ❖ 2 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W 2022 roku 7 asystentów realizowało usługi u 8 uczestników, w tym 1 dziecka do 16 roku życia, 6 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz 1 osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności¹².

Zadaniem gmin, które jest realizowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej, jest również świadczenie **usług opiekuńczych** osobom chorym, samotnym oraz osobom z niepełnosprawnościami. Zakres usług obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnacyjną oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem, a także specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2023 roku realizowano usługi opiekuńcze na rzecz 3 osób. Jak przedstawia poniższa tabela, na przestrzeni lat 2021-2023 liczba osób korzystających z usług opiekuńczych ulegała wahaniom.

Tabela 16. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeniobiorców	2	5	3

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

¹² Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2022 i 2023 rok

W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Celestynowie otrzymał grant w wysokości 20 000,00 zł w ramach Programu dobrosąsiedzkiego PSE „WzMOCnij swoje otoczenie” na zakup sprzętu rehabilitacyjnego. W ramach pozyskanych środków zakupiono:

- ❖ 2 koncentratory tlenu DeVilbiss,
- ❖ 3 wózki inwalidzkie RF-20,
- ❖ 3 wózki inwalidzkie RF-6,
- ❖ wózek inwalidzki RF-4,
- ❖ ssak,
- ❖ chodzik rehabilitacyjny AMBONA,
- ❖ 5 materacy pneumatycznych Bio-Flote 2000,
- ❖ 5 balkoników rehabilitacyjnych,
- ❖ 10 poduszek ortopedycznych,
- ❖ 10 kuli łokciowych,
- ❖ 2 ciśnieniomierze,
- ❖ inhalator Respiro¹³.

W 2023 roku na terenie Gminy przeprowadzono badanie ankietowe, w którym wzięło udział 391 uczniów, 147 dorosłych mieszkańców oraz 18 sprzedawców napojów alkoholowych. Diagnoza została przeprowadzona w celu rozpoznania aktualnej skali oraz określenia głównych problemów społecznych występujących w lokalnej społeczności gminy Celestynów. Poznanie opinii i doświadczeń uczestników badania możliwe było dzięki zastosowaniu ilościowej metodologii badań. Badanie zarówno uczniów, jak i mieszkańców przeprowadzono za pomocą techniki badawczej CAWI (ang. *Computer Assisted Web Interviewing*), w czasie, którego respondent samodzielnie wypełnia kwestionariusz ankiety dostępny w formie online. Badanie sprzedawców odbyło się za pomocą techniki CATI (ang. *Computer Assisted Telephone Interview*), czyli wywiadu telefonicznego prowadzonego przez ankietę.

¹³ Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2023 rok

W Diagnozie analizie poddano: alkoholizm, nikotynizm, narkomanię, przemoc domową, rówieśniczą, korzystanie z urządzeń elektronicznych, hazard, sytuację osób starszych i z niepełnosprawnością, zdrowie psychiczne, bezrobocie oraz wykluczenie społeczne. Przedstawione wnioski z badań odnoszą się do całej próby badawczej.

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2023 roku

39,5%

- Odsetek mieszkańców, których zdaniem infrastruktura techniczna w Gminie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w stopniu niewielkim.

48,3%

- Odsetek mieszkańców, których problemy zdrowotne są najważniejszym problemem społecznym dotyczącym osoby starsze oraz z niepełnosprawnościami.

40,8%

- Odsetek mieszkańców, których zdaniem samotność jest jednym z najważniejszych problemów społecznych dotyczących osoby starsze oraz z niepełnosprawnościami.

Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów z 2023 roku

Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna

jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁴.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Na terenie gminy Celestynów nie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy ani inna placówka ukierunkowana bezpośrednio na wsparcie osób zmagających się z problemami natury psychicznej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Gminę należy organizacja i świadczenie **specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychiatryczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym, a w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi. Na przestrzeni lat 2022-2023, żaden z mieszkańców nie korzystał z powyższych usług, natomiast w 2021 roku była to 1 osoba¹⁵.

¹⁴ www.psychiatriapolska.pl

¹⁵ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2023 roku

51,7%

- Odsetek mieszkańców doświadczających w czasie ostatnich 12 miesięcy obniżenia nastroju, min. przez 2 tygodnie.

48,3%

- Odsetek mieszkańców doświadczających w czasie ostatnich 12 miesięcy osłabienia koncentracji, min. przez 2 tygodnie.

47,6%

- Odsetek mieszkańców doświadczających w czasie ostatnich 12 miesięcy zaburzeń snu, min. przez 2 tygodnie.

47,2%

- Odsetek uczniów doświadczających w czasie ostatnich 12 miesięcy obniżenia nastroju, min. przez 2 tygodnie.

41,3%

- Odsetek uczniów mających w czasie ostatnich 12 miesięcy niską samoocenę, min. przez 2 tygodnie.

12,5%

- Odsetek uczniów mających w czasie ostatnich 12 miesięcy myśli samobójcze oraz podejmujących się czynów autoagresywnych, min. przez 2 tygodnie.

Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów z 2023 roku

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

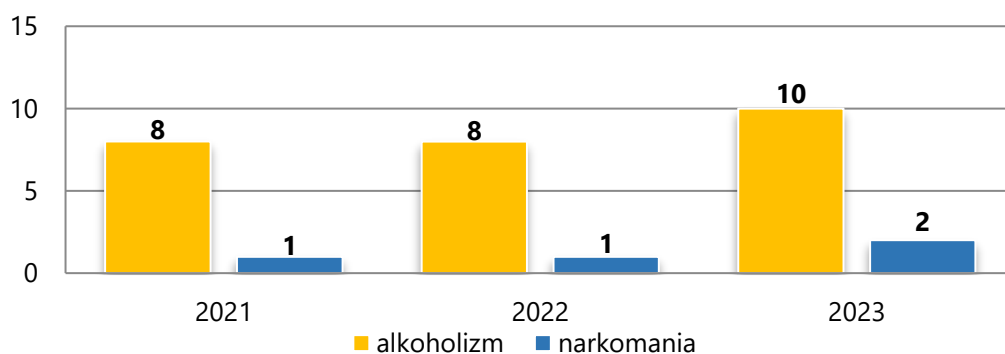
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę, jako że spełnia trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem, a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁶.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Efektów Jego Realizacji*.

W 2023 roku z pomocy GOPS w Celestynowie z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 10 rodzin. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu uległa niewielkiemu wzrostowi. W 2023 roku z pomocy społecznej z powodu narkomanii skorzystały 2 rodziny – to o 1 więcej niż w latach 2021-2022.

Wykres 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

¹⁶ Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.

Alkoholizm w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na piątym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 71, a więc rodziny borykające się z problemem alkoholizmu stanowiły **7,1% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 7,5%, natomiast w 2022 roku – 10,8%.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2023 roku Komisja liczyła 10 członków.

W 2023 roku członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 30 osobami z problemem alkoholowym oraz 14 członkami rodzin osób zmagających się z tym problemem. Jednocześnie w omawianym roku Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 3 osób.

W 2023 roku względem poprzednich lat zauważalny jest spadek w zakresie liczby osób z problemem alkoholowym, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy. W przypadku liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego zauważalny jest wzrost, z kolei liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy ulegała wahaniom, przyjmując w 2023 roku najwyższą wartość. Dane dotyczące działań Komisji w latach 2021-2023 przedstawia kolejna tabela.

Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Celestynowie wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	57	45	30
liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	12	4	14
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	3

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

W 2023 roku na terenie gminy Celestynów prowadzono działalność profilaktyczną, informacyjną i edukacyjną w ramach rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, skierowanych szczególnie do dzieci i młodzieży. Działalność ta była prowadzona poprzez dystrybucję plakatów i ulotek oraz wydarzenia profilaktyczne tj. „Uzależnienia behawioralne – bądź niezależny: Czynności, które nas pochłaniają, również ciemną stronę mają”; „Emocje dzieci – Emocje, które możesz czuć w sytuacji kryzysu”; „Urządzenia elektroniczne: Nie daj się zdominować urządzeniom elektronicznym”; „Social Media: Nie daj się wciągnąć!”; „Zaburzenia odżywiania: Nie daj się zjeść emocjom”; „Fonoholizm dzieci i młodzież: Negatywne skutki uzależnienia od telefonu”¹⁷.

W 2023 roku przeprowadzono także program „Cukierki”, który dotyczył profilaktyki uzależnień od następujących substancji psychoaktywnych: alkoholu, papierosów, dopalaczy i narkotyków. W programie wzięło udział 354 uczniów. W 2022 roku zrealizowano program „Deбата”, w którym uczestniczyło 114 osób.

¹⁷ Raport z wykonania w 2023 roku Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Efektów Jego Realizacji.

Na przełomie analizowanych lat prowadzono również działania o charakterze informacyjnym i edukacyjnym dla dzieci, młodzieży, nauczycieli i dorosłych poprzez m.in. udział w programach z obszaru profilaktyki uniwersalnej i selektywnej, prowadzenie jednorazowych prelekcji/pogadarek, organizowanie spektakli, festynów, imprez sportowych oraz konkursów. W 2023 roku w prelekcjach uczestniczyło 320 osób, w spektaklach – 251 osób, imprezach sportowych – 625 uczestników, z kolei w konkursach brało udział 15 osób¹⁸.

W 2023 roku realizowane były szkolenia i warsztaty dla rodziców z zakresu profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży, w których brało udział 40 osób. Podobne działania podejmowane były również w 2022 roku – uczestniczyło w nich wtedy 29 rodziców z terenu Gminy¹⁹.

W 2023 roku podejmowano także działania profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym. Szacunkowa liczba odbiorców profilaktyki uniwersalnej skierowanej do dzieci i młodzieży wyniosła 396²⁰.

Ponadto w 2023 roku prowadzono gminne kampanie informacyjno-edukacyjne skierowane do mieszkańców oraz sprzedawców napojów alkoholowych pn.: „Energetyki dozwolone od lat 18!”, „Alkohol nie dla dzieci – Sprawdź dowód”, „Piłeś! Zostaw rower lub samochód w domu” (kontynuacja), a także inne programy profilaktyczne dla uczniów rodziców i wychowawców, pn.:

- „Rodzina ma tę moc”,
- „Bezpieczna szkoła” – profilaktyka uzależnień behawioralnych oraz zachowań ryzykownych w sieci Internet,
- „Szkoła bez przemocy”,
- „Znam i rozumiem siebie od dziecka do seniora – lokalny program profilaktyczny”,

¹⁸ Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 rok

¹⁹ Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 rok

²⁰ Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2023 rok

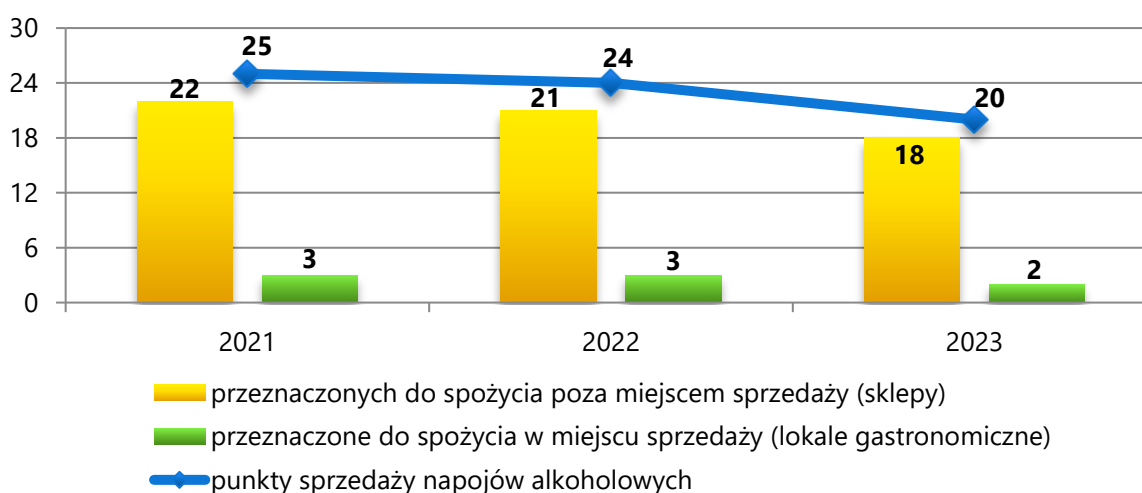
- „Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych: alkohol, papierosy, dopalacze, narkotyki”
- „Żyj zdrowo bez nałogów”.

W ostatnim roku sprawozdawczym realizowano również takie działania jak:

- Program wychowawczo-profilaktyczny realizowany na letnim obozie harcerskim, w którym udział wzięło 60 uczestników,
- Warsztaty profilaktyczne „Wyloguj się z sieci”,
- Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów²¹.

W latach 2021-2023 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy uległa zmniejszeniu – w 2023 roku na jej terenie znajdowało się łącznie 20 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 18 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 2 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczny). W stosunku do 2021 roku liczba punktów prowadzących sprzedaż alkoholu zmalała o 5, z kolei w porównaniu do 2022 roku ich liczba spadła o 4.

Wykres 15. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Celestynów na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

²¹ Raport z wykonania w 2023 roku Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Efektów Jego Realizacji.

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Celestynów. W porównaniu do 2021 roku liczba ta wzrosła z 466 osób na 1 punkt sprzedaży alkoholu do 583 osób w 2023 roku, co świadczy o poprawiającej się sytuacji Gminy w zakresie polityki antyalkoholowej jako iż dostępność mieszkańców do tego rodzaju napojów została ograniczona.

Na terenie Gminy funkcjonuje 1 **samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym**, tj. grupa AA „Dar”, która spotyka się raz w tygodniu. W 2022 roku w spotkaniach brało udział 6 osób.

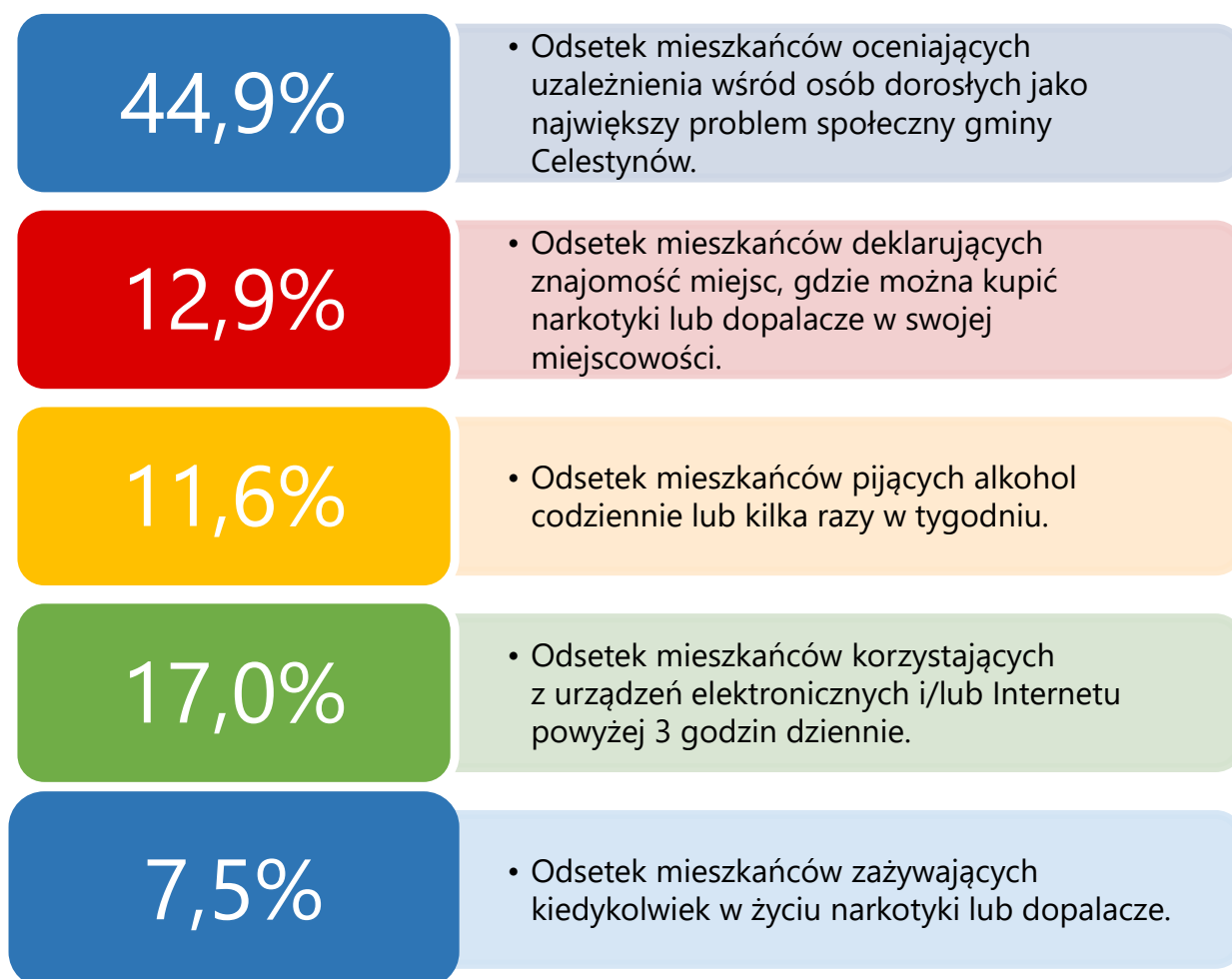
W 2023 roku na terenie gminy Celestynów funkcjonował **Punkt Informacyjno-Konsultacyjny**, którego zadaniem było wsparcie osób w kryzysach. Był on czynny średnio 16 godzin w miesiącu, a poradnictwo udzielane było przez specjalistę psychoterapii uzależnień. W 2023 roku udzielono porad 1 osobie z problemem alkoholowym, 18 dorosłym członkom rodzin osoby z problemem alkoholowym, 3 osobom doznającym przemocy domowej, 1 osobie stosującej przemoc domową oraz 17 osobom z problemem narkotykowym. W stosunku do 2022 roku odnotowano spadek liczby osób z problemem alkoholowym, doznających przemocy domowej oraz stosujących przemoc domową, którym udzielono porad w Punkcie, z kolei w przypadku dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym oraz osób z problemem narkotykowym można zaobserwować znaczny wzrost. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela nr 18.

Tabela 18. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2021-2023

lp.	wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	osoby z problemem alkoholowym	1	18	1
2.	dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	0	11	18
3.	osoby doznające przemocy domowej	8	12	3
4.	osoby stosujące przemoc domową	0	7	1
5.	osoby z problemem narkotykowym	b.d.	2	17
6.	dorośli członkowie rodziny osoby z problemem narkotykowym	b.d.	2	0

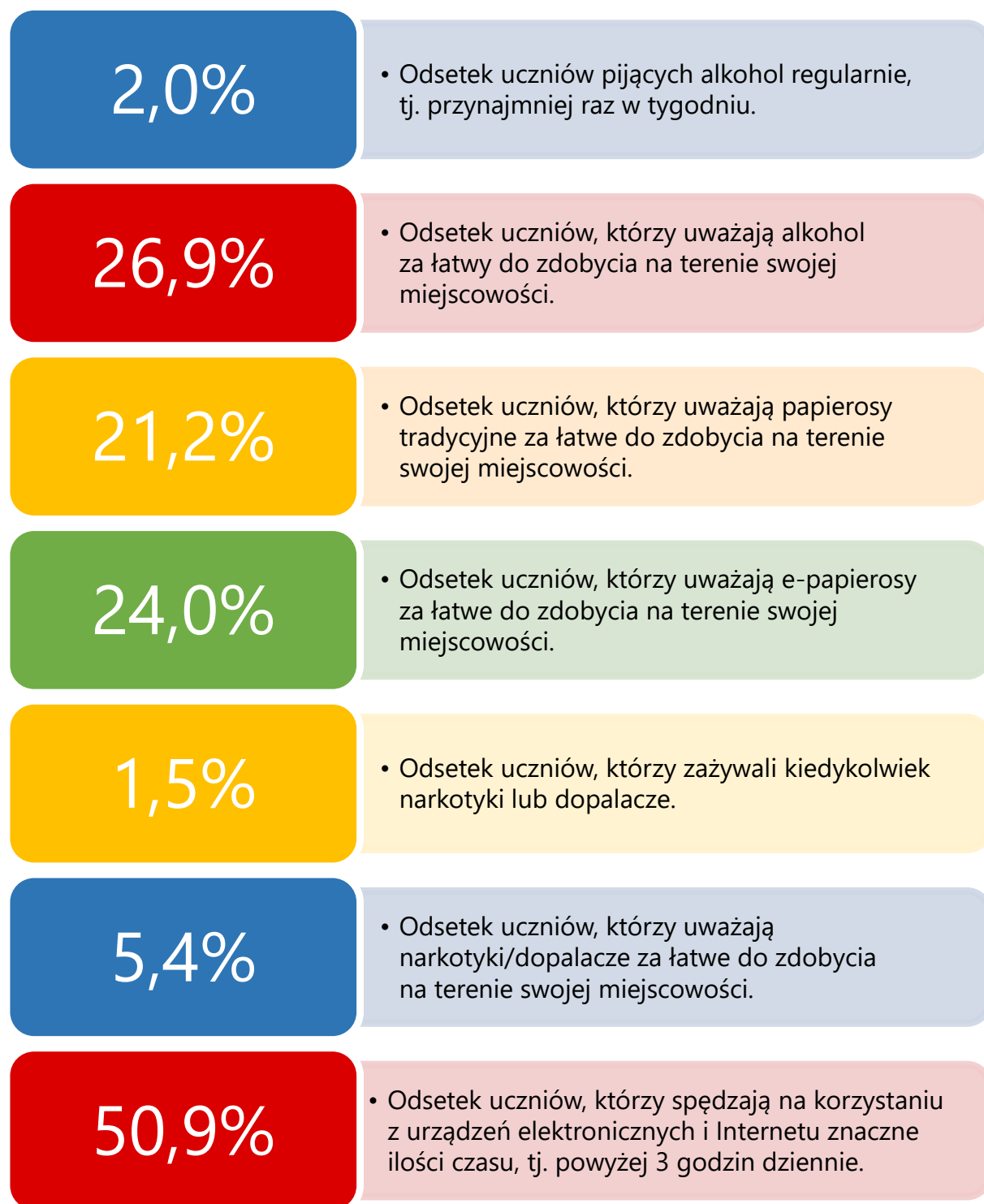
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2023 roku wśród dorosłych mieszkańców

Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów z 2023 roku

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2023 roku wśród uczniów

Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów z 2023 roku

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy domowej wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej mówi, że za przemoc domową uważa się *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy konieczne jest podejmowanie interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w gminie Celestynów zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**.

Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

W 2023 roku w gminie Celestynów ze świadczeń pomocy społecznej z powodu przemocy domowej korzystała 1 rodzina. Taka sama sytuacja występowała również w latach 2021-2022²².

Jedną z analizowanych kwestii są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych (wcześniej grup roboczych). W 2023 roku liczba posiedzeń Zespołu wyniosła 5, natomiast w latach 2021-2022 były to po 4 spotkania w skali roku. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych, w ramach Zespołu powoływane były grupy diagnostyczno-pomocowe. W 2023 roku powołano 20 grup, natomiast w latach 2021-2022 – po 26. W ciągu omawianych lat, liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych uległa niewielkiemu zwiększeniu, co przedstawia kolejna tabela.

Tabela 19. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	5
Liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych	26	26	20
Liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych	29	36	39

Źródło: Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.

²² Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Na przestrzeni lat 2022-2023 dostrzec można spadek liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty”. W 2023 roku wszczęto 22 nowe procedury NK, w tym 14 przez Policję, 5 przez pracowników GOPS w Celestynowie, a 3 przez przedstawicieli oświaty. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

Tabela 20. Dane statystyczne dotyczące wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba wszczętych procedur NK, w tym przez:	26	26	22
Policję	brak danych	23	14
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej		1	5
oświatę		1	3
ochronę zdrowia		1	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

Z dokumentacji Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że w 2023 roku 25 osób doświadczyło przemocy domowej, z czego 13 to kobiety, 5 – mężczyźni, a 7 – dzieci. W stosunku do poprzednich lat zauważyć można niewielki spadek liczby osób doznających przemocy, gdyż w latach 2021-2022 było to po 26 osób. Należy zaznaczyć, iż na przestrzeni analizowanych lat wzrosła liczba dzieci doświadczających przemocy.

Tabela 21. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób doznających przemocy, w tym:	26	26	25
kobiety	20	20	13
mężczyźni	4	3	5
dzieci	2	3	7

Źródło: Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

W 2023 roku wśród 22 osób podejrzewanych o stosowanie przemocy domowej znalazły się 4 kobiety i 18 mężczyzn, natomiast w latach 2021-2022 było to po 22 mężczyzn i 4 kobiety.

W 2023 roku zakończono łącznie 15 procedur NK, w tym 13 na skutek zakończenia przemocy domowej oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy, a 2 z uwagi na brak zasadności podejmowania działań. Na przestrzeni analizowanych lat można zaobserwować wahania w zakresie zakończonych procedur. Szczegółowe informacje znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 22. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba zakończonych procedur NK, w tym:	26	10	15
na skutek zakończenia przemocy oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy	24	8	13
z uwagi na brak zasadności podejmowania działań	2	2	2

Źródło: Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

W ramach prowadzonych procedur było prowadzone regularne poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne i informacyjne. We współpracy z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Otwocku w 2023 roku udzielono schronienia matce z dzieckiem doznającym przemocy domowej. Prowadzona była także pomoc psychologiczna dla dzieci z rodzin, w których występuje przemoc przez pedagogów szkolnych. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej działali również interwencyjnie w związku ze zgłoszeniami anonimowymi i telefonicznymi²³.

²³ *Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2024 za 2023 rok*

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2023 roku wśród dorosłych mieszkańców

34,7%

- Odsetek mieszkańców, którzy nie negują kategorycznie kar fizycznych wobec dzieci jako metody wychowawczej.

27,9%

- Odsetek mieszkańców deklarujących znajomość w swoim otoczeniu osoby/osób doświadczającej/ych przemocy domowej.

13,0%

- Odsetek mieszkańców, którzy stosowali przemoc w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

15,0%

- Odsetek mieszkańców, którzy doznali przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

6,1%

- Odsetek mieszkańców, którzy doznali cyberprzemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

2,0%

- Odsetek mieszkańców, którzy stosowali cyberprzemoc w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów z 2023 roku

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2023 roku wśród uczniów

Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów z 2023 roku

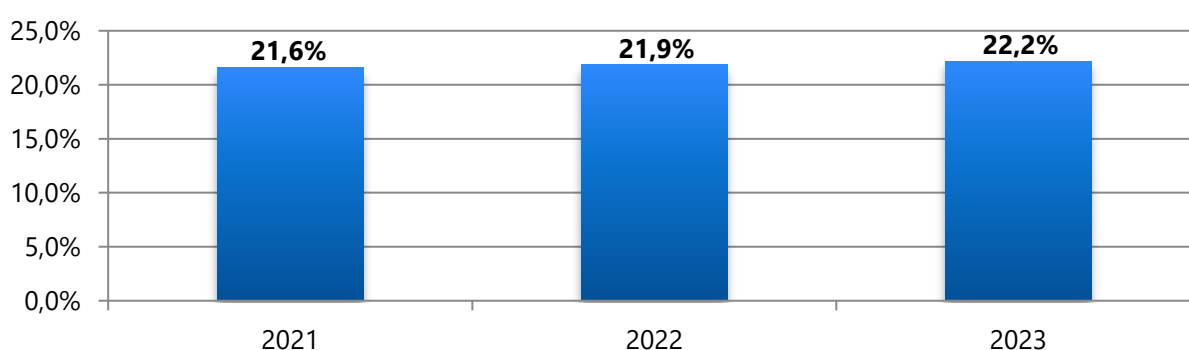
Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W gminie Celestynów odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2023 roku wyniósł 22,2%, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2021 o 0,6 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

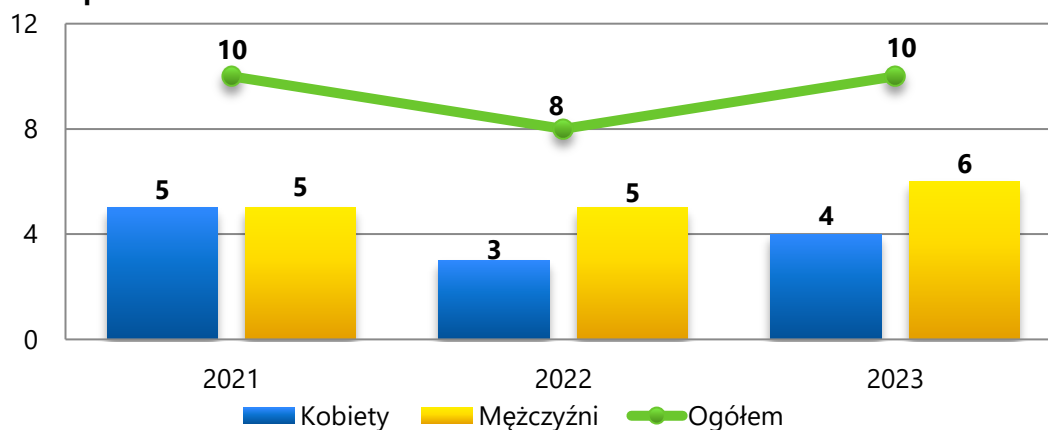
Wykres 16. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Celestynów na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej wyniosła w 2023 roku 10, z czego 6 to mężczyźni, a 4 – kobiety. Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można niewielkie wahania w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy, będących w wieku poprodukcyjnym. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

Wykres 17. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W 2023 roku z powyższego świadczenia korzystało 7 osób, natomiast w latach 2021-2022 – po 12 osób²⁴.

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej, świadczące usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym Gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70,0% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą małżonkowie, zstępni przed wstępnymi, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi Gmina.

W latach 2021-2023 liczba mieszkańców, za których pobyt w DPS poniosła odpłatność Gmina utrzymywała się na względnie stałym poziomie – w 2021 i 2022 roku były to po 4 osoby, z kolei w 2023 roku – 5. Przeznaczana na ten cel kwota świadczeń uległa zwiększeniu, co szczegółowo ukazuje następująca tabela.

Tabela 23. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej oraz liczba osób w nich przebywających na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób przebywających w DPS	4	4	5
Kwota świadczeń [zł]	173 715,05	173 663,91	252 924,02

Źródło: Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

²⁴ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Uchwałą Nr 473/23 Rady Gminy Celestynów z dnia 23 lutego 2023 roku został przyjęty Gminny Program Oślonowy „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2023. Obejmował on działania w ramach Modułu II, mające na celu poprawę poczucia bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych zamieszkujących Gminę Celestynów, poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość”. Program „Korpus Wsparcia Seniorów” Moduł II realizowany był w Gminie od 31.07.2023 roku, a skorzystało z niego 16 osób, w tym 11 osób samodzielnie prowadzących gospodarstwa domowe oraz 5 osób mieszkających z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia²⁵.

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2023 roku

23,1%

- Odsetek mieszkańców, których zdaniem samotność/izolacja osób starszych to jeden z głównych problemów społecznych na terenie Gminy.

48,3%

- Odsetek mieszkańców, w opinii których problemy zdrowotne są najważniejszym problemem społecznym dotyczącym osoby starsze oraz z niepełnosprawnościami.

40,8%

- Odsetek mieszkańców, których zdaniem samotność jest jednym z najważniejszych problemów społecznych dotyczących osoby starsze oraz z niepełnosprawnościami.

Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów z 2023 roku

²⁵ Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2023 rok

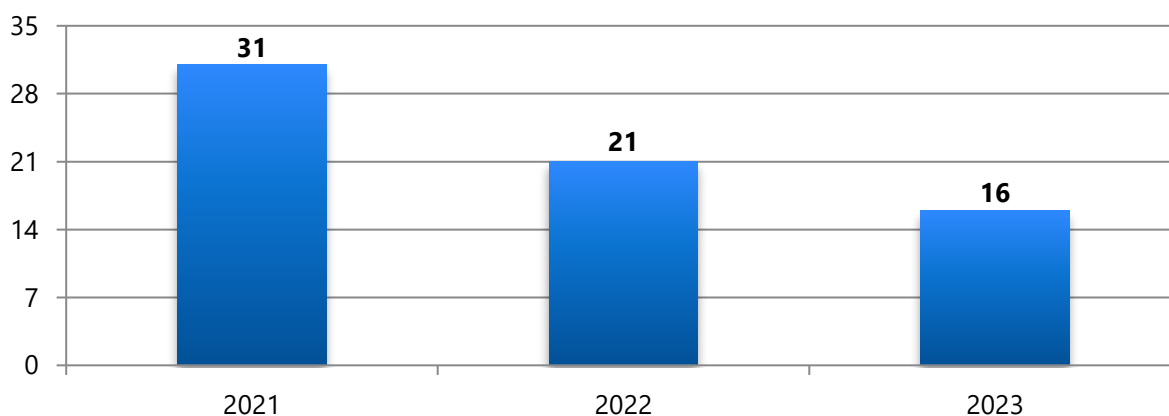
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

W 2023 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Celestynowie z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 16, co oznacza spadek w stosunku do poprzednich lat.

Wykres 18. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023

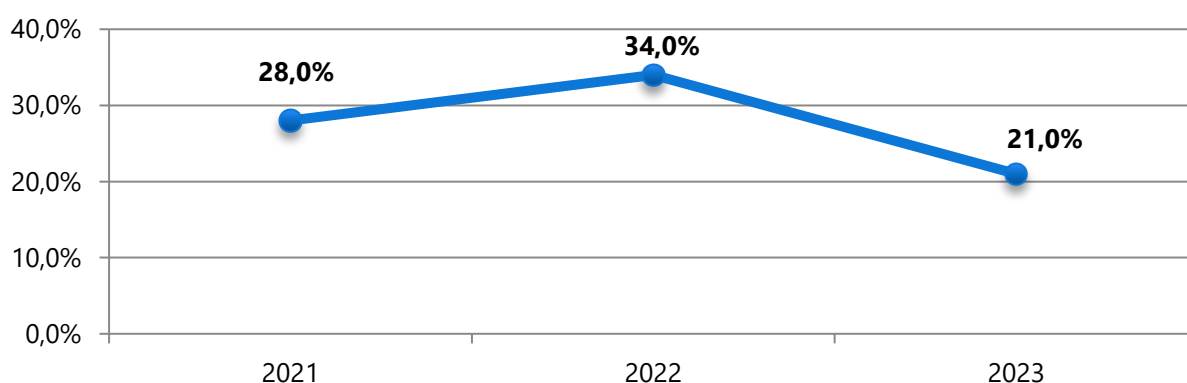

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Bezrobocie w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na czwartym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 71, a więc rodziny borykające się z problemem bezrobocia stanowiły **22,5% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział uległ zmniejszeniu, gdyż w 2021 roku było to 29,0%, natomiast w 2022 roku – 28,4%.

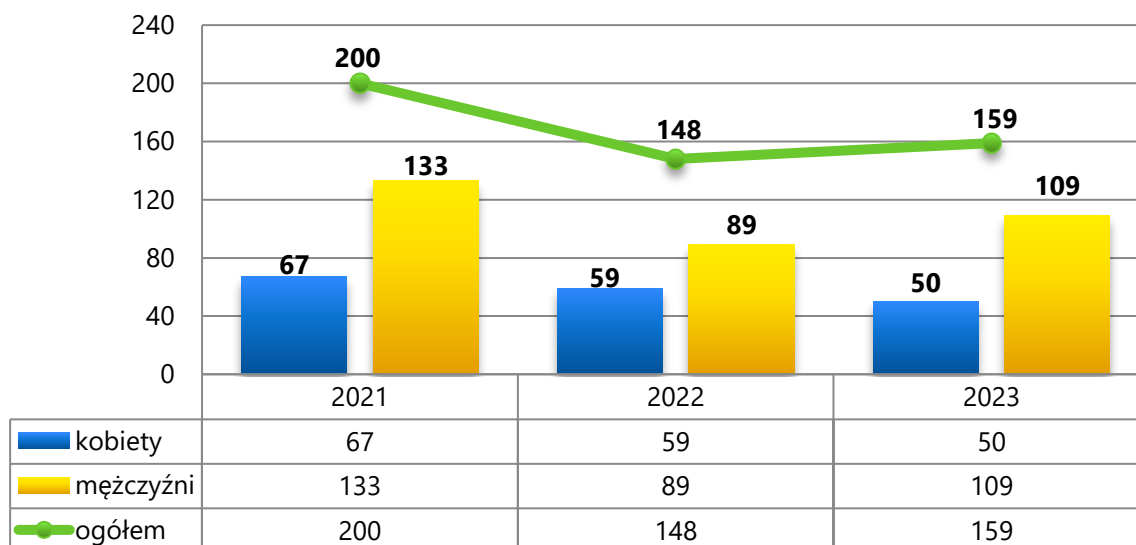
Dostrzegalne są wahania, jeśli chodzi o wartości wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2021 roku osiągnął on wartość 28,0%, w 2022 roku – 34,0%, natomiast w 2023 roku – 21,0%.

Wykres 19. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Na koniec 2023 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Otwocku, zarejestrowanych było łącznie 159 mieszkańców gminy Celestynów. Oznacza to wzrost względem 2022 roku na poziomie 7,4% oraz spadek względem roku 2021 o 20,5%. Pod względem płci występują znaczne dysproporcje – pozostających bez pracy mężczyzn było w 2023 roku o ponad połowę więcej niż kobiet.

Wykres 20. Mieszkańcy gminy Celestynów zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w 2023 roku w stosunku do 2022 roku nastąpił spadek udziału osób mających mniej niż 25 lat (o 3,4 pp.) oraz osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy (o 1,4 pp.). Odsetek mieszkańców powyżej 50 roku życia zarejestrowanych w PUP w porównaniu do 2022 roku uległ zwiększeniu o 3,0 pp. Szczegółowe dane przedstawia następująca tabela.

Tabela 24. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Celestynów w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2021-2023

Kategoria wiekowa	31 grudnia 2021		31 grudnia 2022		31 grudnia 2023	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Do 25 roku życia	24	12,0	20	13,5	16	10,1
Do 30 roku życia	37	18,5	31	20,9	31	19,5
Powyżej 50 roku życia	67	33,5	43	29,1	51	32,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwałe bezrobotnych mieszkańców gminy Celestynów oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z całego powiatu otwockiego. W przypadku Gminy dostrzegalne są wahania liczby osób długotrwałe bezrobotnych na przestrzeni analizowanych lat. Warto zwrócić uwagę na fakt, że odsetek osób długotrwałe bezrobotnych w Gminie stanowił znaczną część wszystkich mieszkańców pozostających bez zatrudnienia. W całej Polsce udział osób długotrwałe bezrobotnych wyniósł w 2023 roku 49,0%, natomiast w powiecie otwockim kształtował się na poziomie 40,0%, co oznacza, że sytuacja w gminie Celestynów przedstawiała się gorzej niż w przypadku Powiatu, a zarazem korzystniej w stosunku do całego kraju.

Tabela 25. Liczba długotrwałe bezrobotnych mieszkańców gminy Celestynów oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu otwockiego na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie		2021	2022	2023
Gmina	Liczba osób	100	67	70
	Udział (%)	50,0	45,3	44,0
Powiat	Liczba osób	1 048	750	642
	Udział (%)	52,0	46,2	40,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2023 roku

46,9%

- Odsetek mieszkańców wskazujących niewystarczającą liczbę miejsc pracy w Gminie, jako najczęstszy problem napotykanym przez osoby bezrobotne na terenie gminy Celestynów.

33,3%

- Odsetek mieszkańców wskazujących nieadekwatne wynagrodzenie, jako najczęstszy problem napotykanym przez osoby bezrobotne na terenie gminy Celestynów.

15,6%

- Odsetek mieszkańców zdaniem, których bezrobocie jest największym problemem społecznym na terenie Gminy.

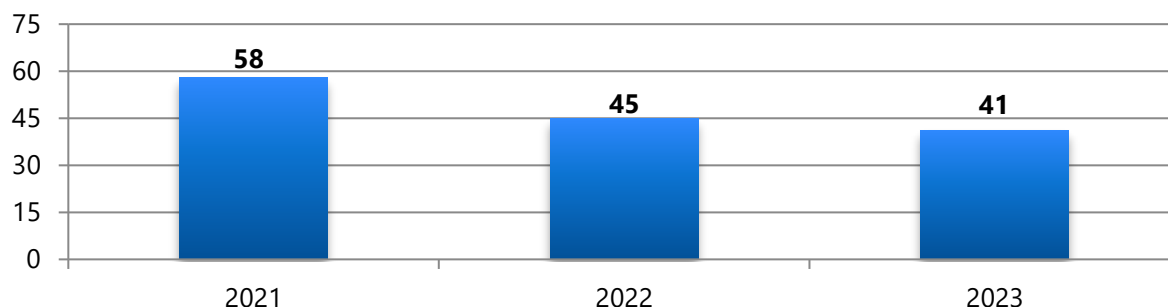
Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów z 2023 roku

Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023 uległa zmniejszeniu. W 2021 roku z tego powodu z pomocy korzystało 58 rodzin, w 2022 roku wartość ta wyniosła 45, z kolei w 2023 roku – 41.

Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Ubóstwo w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 71, a więc rodziny borykające się z problemem ubóstwa stanowiły **57,7% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 54,2%, natomiast w 2022 roku – 60,8%.

W 2023 roku zasiłki stałe pobierało 27 osób, zasiłek okresowy – 8 osób, a zasiłek celowy – 38 osób. Na przestrzeni analizowanych lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego ulegała wahaniom, podobnie jak kwota świadczeń. W przypadku zasiłku okresowego zauważyć można spadek liczby osób, natomiast zasiłek celowy od 2022 roku pobiera tyle samo osób. Szczegółowe informacje znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela 26. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023

Rodzaj zasiłku	2021		2022		2023	
	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]
Zasiłek stały	28	156 623	30	200 617	27	179 067
Zasiłek okresowy	14	24 443	10	17 708	8	17 222
Zasiłek celowy	70	63 608	38	26 459	38	33 444

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Celestynowie realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, którego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością.

Przedstawiona poniżej analiza dotyczy osób pobierających świadczenie pieniężne oraz które korzystały ze świadczeń niepieniężnych w formie posiłku. W 2023 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 14 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 24, z czego 23 to dzieci. W ciągu analizowanych lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne oraz niepieniężne uległa zmniejszeniu.

Tabela 27. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023

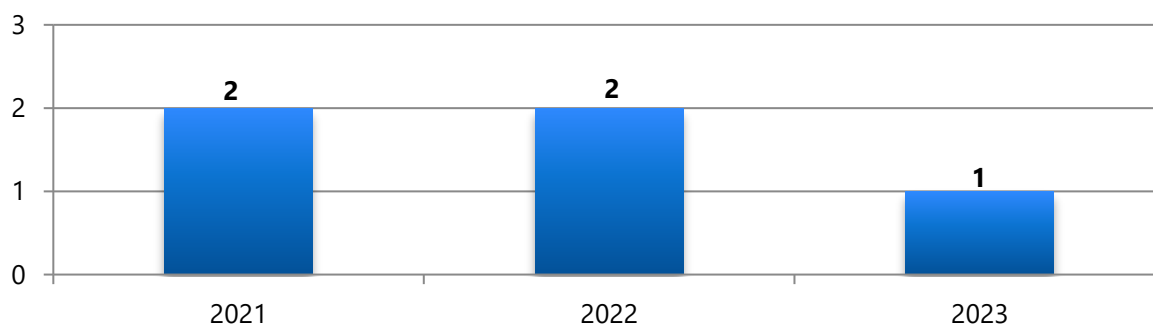
Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Świadczenie pieniężne	27	15	14
Świadczenie niepieniężne	38	30	24

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Celestynowie realizował kolejną edycję Programu Operacyjnego pomoc Żywnościowa 2014-2020 Podprogram 2021, który realizowany był na zasadzie współpracy pomiędzy GOPS, a Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Warszawie. Pomoc żywnościowa w 2023 roku trafiła do 145 osób z Gminy, którzy znajdowali się w trudnej sytuacji życiowej. W porównaniu do lat 2021-2022 liczba osób korzystających z Programu uległa zwiększeniu o 5 osób²⁶.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. W latach 2021-2023 liczba ludności korzystającej z pomocy i wsparcia GOPS z powodu bezdomności utrzymywała się na względnie stałym, niskim poziomie. W 2023 roku z pomocy społecznej z tego powodu skorzystała 1 osoba, natomiast w latach 2021-2022 były to po 2 osoby.

²⁶ Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

Wykres 22. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielenie go następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych lub schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. W 2023 roku w schronisku dla osób bezdomnych przebywał 1 mieszkaniec gminy Celestynów, w 2022 roku – 2, z kolei w 2021 roku – 1 osoba²⁷.

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2023 roku

25,9%

- Odsetek mieszkańców, którzy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed przystąpieniem do badania doświadczyli trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, z powodu niewystarczających środków finansowych.

41,5%

- Odsetek mieszkańców, zdaniem których osoby starsze są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie gminy Celestynów.

12,2%

- Odsetek mieszkańców, zdaniem których ubóstwo jest jednym z największych problemów społecznych na terenie gminy Celestynów.

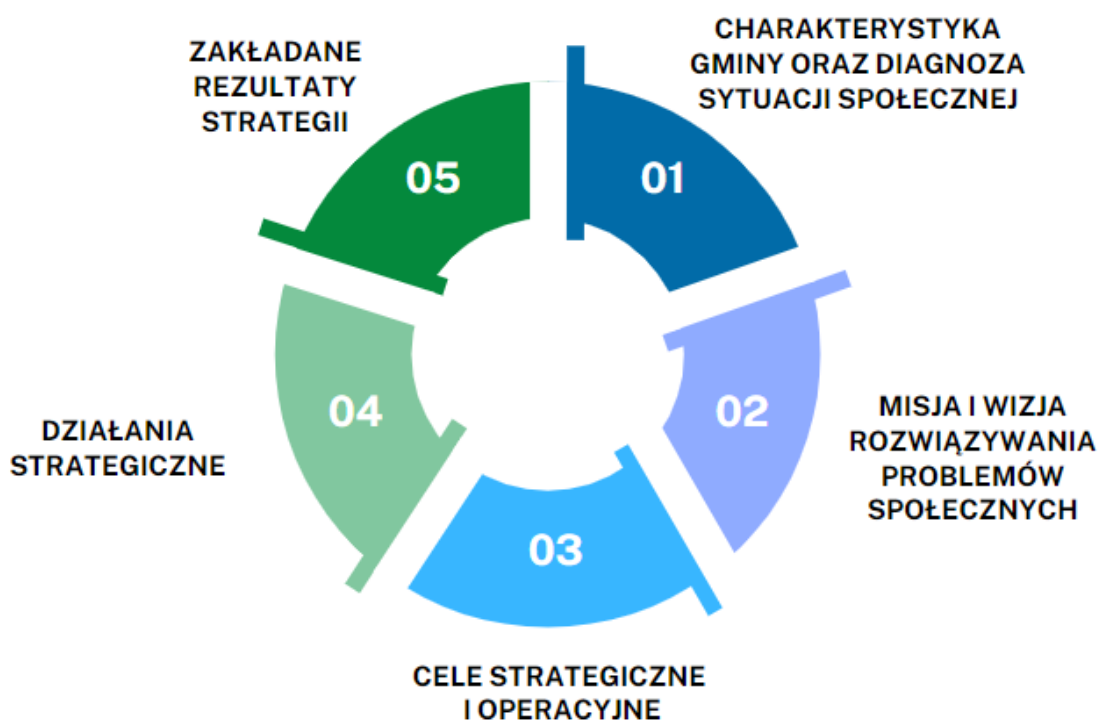
Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Celestynów z 2023 roku

²⁷ Sprawozdanie z działalności GOPS w Celestynowie za 2021, 2022 i 2023 rok

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz jest diagnoza sytuacji społecznej, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: Opracowanie własne

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Celestynów została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

MISJA

MISJĄ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY CELESTYNÓW JEST ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA, A TAKŻE AKTYWNE PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ TWORZENIE SPRAWNEGO SYSTEMU WSPARCIA.

GMINA CELESTYNÓW ZAPEWNIĄ ODPOWIEDNIE WARUNKI DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ZIDENTYFIKOWANYCH WŚRÓD JEJ MIESZKAŃCÓW, A TAKŻE UMOŻLIWIA IM ROZWÓJ SPOŁECZNO-ZAWODOWY I SZEROKI DOSTĘP DO USŁUG SPOŁECZNYCH.

WIZJA

Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

1

Wspieranie rodzin w eliminowaniu przyczyn dysfunkcji występujących w środowisku rodzinnym oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.

2

Zintegrowana polityka senioralna oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami.

3

Rozwój profilaktyki oraz lokalnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

4

Zapewnienie wysokiej skuteczności działań korekcyjnych i wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.

5

Promocja zdrowia psychicznego oraz dążenie do wzmacniania dobrostanu psychicznego mieszkańców.

6

Kompleksowe wsparcie i integrowanie ze środowiskiem lokalnym osób bezrobotnych, ubogich i wykluczonych społecznie.

I. Wsparcie rodzin w eliminowaniu przyczyn dysfunkcji występujących w środowisku rodzinnym oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
I.1. Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich oraz świadczenie wsparcia rodzinom borykającym się z problemami społecznymi.				
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	GOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy
Inicjowanie prowadzenia usług społecznych w zakresie wsparcia rodzin (np. warsztaty rodzicielskie, wsparcie psychologiczne, terapia rodzinna)	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy	Liczba rodziców korzystających z usług społecznych	GOPS, NGO, UG	Budżet Gminy Budżet Państwa
	Podniesienie jakości życia rodzin	Liczba świadczonych form usług społecznych		

Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	GOPS, PCPR	Budżet Gminy
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy	Liczba rozpowszechnionych informacji	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń/ warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny	Podniesienie poziomu i jakości usług świadczonych w stosunku do rodzin	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/ warsztatach Liczba zorganizowanych warsztatów/szkoleń	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zainicjowanie działań w celu utworzenia samopomocowej grupy wsparcia dla rodziców	Poprawa psychicznego i społecznego funkcjonowania rodzin	Liczba podjętych działań w celu utworzenia grupy wsparcia	GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy

I.II. Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży oraz wzmocnienie integracji rodzin z tereny Gminy.

Utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego dla dzieci i młodzieży	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, organizowanie zajęć pozalekcyjnych	Liczba dzieci korzystających z oferty placówki	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promowanie imprez oraz wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi	Wzrost integracji rodzin z dziećmi	Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń	GOPS, UG, placówki oświatowe, NGO, GOKiS	Budżet Gminy
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę	UG, GOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, w tym rozwijanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych	UG, GOKiS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy	Przeciwdziałanie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych	Liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	GOPS, UG, NGO, GKRPA, GOKiS, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Realizacja warsztatów/programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży	Wzmocnienie kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w warsztatach/programach.	UG, GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń/warsztatów oraz organizowanie superwizji i wizyt studyjnych rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny	Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu pracownikom instytucji publicznych oraz zwiększenie ich kompetencji i umiejętności.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach	UG, GOPS	Budżet Gminy
Rozwój lokalnych form informowania społeczności gminnej o działaniach prowadzonych na rzecz rodzin i dzieci	Zwiększenie liczby rodzin korzystających z różnych form wsparcia i inicjatyw zaadresowanych do nich	Liczba udostępnionych informacji	UG, GOPS, placówki oświatowe, NGO, GOKiS, PIK, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

II. Zintegrowana polityka senioralna oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
II.1. Zapewnienie dostępu do świadczeń i usług społecznych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.				
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) oraz publicznych środków transportu do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób o ograniczonej mobilności, po obiektach infrastruktury gminnej	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	UG, GOPS, GOKiS, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Fundusze Europejskie
Rozwój małej architektury gminnej, skierowanej w szczególności do osób z niepełnosprawnościami i seniorów (w tym zwiększenie liczby ławek w przestrzeni publicznej, utworzenie tzw. „przysiadaczy”)	Zwiększenie komfortu osób z niepełnosprawnościami i seniorów w zakresie przemieszczania się po obszarze Gminy	Liczba obiektów małej architektury gminnej dostosowanych do potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami	UG, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Rozwój wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz seniorów	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych	Liczba wolontariuszy	GOPs, NGO, UG, placówki oświatowe, GOKiS	Budżet Gminy
		Liczba osób objętych wolontariatem		
		Liczba pojazdów przystosowanych do realizacji usług transportowych		
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnością i wspieranie ich działalności	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi	GOPs, NGO, UG	Budżet Gminy
Inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych na rzecz osób chorych, z niepełnosprawnością oraz seniorów	Aktywizacja i integracja osób chorych, z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez uczestnictwo w programach	Liczba uczestników programów	UG, GOPs, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa
		Liczba zrealizowanych programów osłonowych		

Zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez prowadzenie usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością oraz Programu „Opieka wytchnieniowa”	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki	Liczba asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnością	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy, Fundusz Solidarnościowy, Budżet Państwa
		Liczba osób objętych wsparciem asystentów		
		Liczba osób objęta Programem „Opieka wytchnieniowa”		
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności	Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych	GOPS, NGO, UG	Budżet Gminy, Budżet Państwa
		Liczba osób objętych usługami		
Ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańców Gminy w Domach Pomocy Społecznej	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki	Liczba mieszkańców Gminy przebywających w Domach Pomocy Społecznej	GOPS	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym	Poprawa warunków bytowych seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba osób objętych pomocą materialną	GOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa

II.II. Prowadzenie działalności włączającej osoby starsze i z niepełnosprawnościami oraz podnoszenie poziomu ich aktywności społecznej.

Promowanie pozytywnego wizerunku seniora i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba podjętych działań promujących	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe, GOKiS	Budżet Gminy
Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych	Liczba podjętych działań informacyjnych/zrealizowanych warsztatów	GOPS, UG, NGO, PP, GOKiS	Budżet Gminy
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie umiejętności osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów	Poprawa dostępności do zajęć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach	GOPS, UG, NGO, GOKiS	Budżet Gminy, Fundusze Europejskie
	Wzrost aktywności społecznej seniorów i osób z niepełnosprawnością			

Stworzenie warunków do integracji społecznej osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych grup	Realizacja projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością	Liczba zrealizowanych projektów/programów	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa
		Liczba uczestników		
Utworzenie Klubu Seniora na terenie Gminy	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna	Liczba uczestników	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa
		Liczba dostępnych zajęć		
Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy do Warsztatów Terapii Zajęciowej, zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz organizacja i zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez Warsztaty Terapii Zajęciowej	Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa

III. Rozwój profilaktyki oraz lokalnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
III.1. Zapewnienie możliwości korzystania ze specjalistycznego poradnictwa i wsparcia osobom oraz rodzinom dotkniętym problemem uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych.				
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna	GOPS	Budżet Gminy
Kontynuowanie prowadzenia samopomocowej grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu (AA) oraz podejmowanie czynności do utworzenia grupy dla osób współuzależnionych (AI-Anon)	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego oraz psychicznego rodzinom osób uzależnionych	Liczba osób uczestniczących w grupach	NGO, UG, GKRPA	Budżet Gminy

Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące	GKRPA, GOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie prowadzenia Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w celu przeciwdziałania problemowi uzależnień w Gminie	Zwiększenie pomocy dla rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	Liczba osób korzystających z poradnictwa PIK	UG, GKRPA	Budżet Gminy, Środki z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuacja podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu, kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe	Liczba wniosków skierowanych do sądu	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba wydanych opinii		

III.II. Wzmocnienie postaw abstynenckich wśród dzieci i osób dorosłych oraz rozwijanie gminnego systemu profilaktyki.

Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPiN związanych z tematyką uzależnień	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki	GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba przeprowadzonych programów		
Dalsza realizacja warsztatów i innych form edukacji, uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
	Zwiększenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży			
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym	GKRPA, UG, GOPS	Budżet Gminy, środki pochodzące z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce rozwiązywania problemów uzależnień	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych	Liczba zrealizowanych ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych	GKRPA, GOPS, PP, UG, NGO, placówki oświatowe, GOKiS	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za sprzedaż napojów alkoholowych

Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, w tym prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu w trakcie ciąży	Ograniczanie negatywnych skutków spożywania alkoholu	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych	GOPS, GKRPA, UG, PP	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba uczestników		
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia	GKRPA, GOPS, UG, PP, NGO, GOKiS, placówki oświatowe	Budżet Gminy, środki pochodzące z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kreowanie polityki antyalkoholowej w Gminie, np. poprzez ograniczenia nocnej sprzedaży alkoholu, zmniejszenie liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych	Ograniczenie fizycznej dostępności alkoholu	Liczba dorosłych mieszkańców przypadających na 1 punkt sprzedaży alkoholu	UG, GKRPA	Budżet Gminy
		Liczba punktów sprzedaży alkoholu		

IV. Zapewnienie wysokiej skuteczności działań korekcyjnych i wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
IV.1. Udzielanie specjalistycznej pomocy rodzinom i osobom doświadczającym problemu przemocy domowej.				
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” Liczba wszczętych procedur Liczba zakończonych procedur	ZI, GKRPA, PP, GOPS placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba podjętych działań informacyjnych	ZI, UG, GKRPA, GOPS	Budżet Gminy

w sytuacji wystąpienia przemocy domowej				
Uczestnictwo pracowników instytucjonalnych w szkoleniach w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy domowej oraz procedury „Niebieskie Karty”	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”	Liczba uczestników szkoleń	GOPS, GKRPA, ZI, PP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	Ograniczanie zjawiska przemocy domowej, poprzez resocjalizację osób stosujących przemoc domową	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych	ZI, PCPR	Budżet Gminy
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy domowej	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba udzielonych porad	GOPS, ZI, GKRPA, PIK	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba osób, którym udzielono porad		

Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy domowej	UG, GOPS, GKRPA, ZI, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej	Liczba osób korzystających ze schronienia z powodu doświadczania przemocy domowej	GOPS, ZI, UG, PCPR	Budżet Gminy

IV.II. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej oraz wzrost skuteczności systemu oddziaływań profilaktycznych.

Edukacja mieszkańców na temat rodzajów i form przemocy oraz zagrożeń wynikających z przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy	Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie różnych form przemocy, a także wzrost wrażliwości mieszkańców na jej przejawy	Liczba zrealizowanych programów/ warsztatów	UG, PP, GKRPA, GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy domowej	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy domowej	Liczba działań podjętych w ramach kampanii	GOPS, GKRPA, ZI, PP, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy domowej, komunikacji interpersonalnej oraz umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach	placówki oświatowe	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba zorganizowanych warsztatów		
		Liczba zorganizowanych działań		

V. Promocja i ochrona zdrowia psychicznego oraz dążenie do wzmacniania dobrostanu psychicznego mieszkańców.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
V.1. Poprawa dostępności do pomocy dla osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększenie świadomości na temat zdrowia psychicznego.				
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej	Liczba przeprowadzonych działań Liczba osób korzystających ze wsparcia	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów Liczba uczestników	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Gminy	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej	GOPS, PIK, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa

VI. Kompleksowe wsparcie i integrowanie ze środowiskiem lokalnym osób bezrobotnych, ubogich i wykluczonych społecznie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
VI.I. Intensyfikacja działań aktywizujących osoby bezrobotne na lokalnym rynku pracy oraz wzmacnianie ich kompetencji zawodowych.				
Stała współpraca z PUP w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie	Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba osób biorących udział w szkoleniach	UG, GOPS, PUP	Budżet Państwa, Fundusze Europejskie
Współpraca z PUP w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych	GOPS, PUP	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia	Liczba podjętych działań informacyjnych	GOPS, PUP, UG	Budżet Gminy
Korzystanie w pracy socjalnej z kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne	GOPS	Budżet Gminy
Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością oraz dostosowywania warunków zatrudnienia do ich potrzeb	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy	Liczba podjętych działań motywujących	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy
Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży	Odpowiedni wybór ścieżki kształcenia i kariery przez dzieci i młodzież	Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego	placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa, Fundusze Europejskie

VI.II. Świadczenie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym ubóstwem oraz prowadzenie działań umożliwiających ich integrację społeczną.

Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną	GOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa np. stypendia socjalne dla uczniów	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy pieniężnej – posiłku	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku	GOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów szkolnych	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów	UG, placówki oświatowe, GOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym w placówkach zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz pokrycie kosztów ich pobytu	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych osobom z problemem bezdomności	Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Celestynów. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- ❖ budżet Wojewody,
- ❖ budżet Samorządu Województwa,
- ❖ Fundusz Pracy,
- ❖ Fundusz Solidarnościowy,
- ❖ środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ❖ środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- ❖ środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- ❖ środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2023-2024, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2025-2030 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku przewidywaną na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Celestynowie, co wynika z waloryzacji świadczeń na pomoc społeczną.

Tabela 28. Ramy finansowe Strategii

Rok	Ochrona zdrowia (dział 851)	Pomoc społeczna (dział 852)	Rodzina (dział 855)	OGÓŁEM
2023	10 578	1 523 762	3 031 994	4 566 334
2024²⁸	25 000	1 442 067	3 300 115	5 147 182
Prognoza				
2025	25 625	1 478 119	3 382 618	4 886 362
2026	26 266	1 515 072	3 467 184	5 008 522
2027	26 923	1 552 949	3 467 186	5 047 058
2028	27 596	1 591 773	3 553 866	5 173 235
2029	28 286	1 631 567	3 642 713	5 302 566
2030	28 993	1 672 357	3 733 780	5 435 130

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych

²⁸ Wartość za rok 2024 pochodzi z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok dla gminy Celestynów

w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Celestynowie.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów na lata 2025-2030 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 29. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy w Celestynowie o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów na lata 2025-2030”	III-IV kwartał 2024 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią	I kwartał 2025 r. – IV kwartał 2030 r.
Etap III	Monitoring	Na koniec każdego roku w okresie od 2025 r. do 2030 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii	I kwartał 2031 r.

Źródło: Opracowanie własne

System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brał pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji Strategii, Kierownik GOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów, ale również nowe, nieuwzględnione w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy

Społecznej w Celestynowie. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami GOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje, a także przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze Gminy rozumiane jest jako: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- ❖ możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem,
- ❖ informacja o postępach wdrażania Strategii,
- ❖ współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach,
- ❖ informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Do oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Celestynowie.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Celestynów do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne

osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukazać realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku 2023, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów w 2030 roku.

Tabela 30. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1.	Wspieranie rodzin w eliminowaniu przyczyn dysfunkcji występujących w środowisku rodzinnym oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	9	poniżej 15
		Liczba asystentów rodziny	1	min. 1
		Liczba rodzin wspierających	0	do 2
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	10	poniżej 15
		Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	0	min. 1

		Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej	13	poniżej 15
2.	Zintegrowana polityka senioralna oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych	3	powyżej 10
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	22,2	poniżej 25,0
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność	5	poniżej 10
		Liczba placówek aktywizujących seniorów	0	min. 1
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	30	poniżej 35
		Liczba osób objętych programem „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”	12	powyżej 10
3.	Rozwój profilaktyki oraz lokalnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin	1	min. 1
		Liczba uczniów objętych rekomendowanymi programami	354	powyżej 300
		Liczba nauczycieli objętych rekomendowanymi programami	0	min. 10
		Liczba rodziców objętych rekomendowanymi programami	0	min. 20

	Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie	583	powyżej 600
	Liczba osób z problemem alkoholowym korzystających z PIK	1	poniżej 15
	Liczba osób z problemem narkotykowym korzystających z PIK	17	poniżej 15
	Liczba dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym korzystających z PIK	18	poniżej 15
	Liczba dorosłych członków rodziny osoby z problemem narkotykowym korzystających z PIK	0	poniżej 15
	Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i dorosłych dzieci alkoholików	1	min. 1
	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu	10	poniżej 10
	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii	2	poniżej 5

4.	Zapewnienie wysokiej skuteczności działań korekcyjnych i wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemu przemocy domowej	1	poniżej 5
		Liczba osób stosujących przemoc domową korzystających z PIK	3	poniżej 15
		Liczba osób doznających przemocy domowej korzystających z PIK	1	poniżej 15
		Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	22	poniżej 20
		Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	15	powyżej 10
5.	Promocja zdrowia psychicznego oraz dążenie do wzmacniania dobrostanu psychicznego mieszkańców.	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	poniżej 5
		Liczba zrealizowanych programów wśród dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego	0	min. 6 (min. raz do roku)
6.	Kompleksowe wsparcie i integrowanie ze środowiskiem lokalnym osób bezrobotnych, ubogich i wykluczonych społecznie.	Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy	159	poniżej 150
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców w ogóle zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy [%]	44,0	poniżej 40,0
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	41	poniżej 45

		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	16	poniżej 20
		Liczba osób bezdomnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	1	poniżej 3

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów stanowi kontynuację istniejącego systemu wsparcia i tworzy możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Jej założenia są dostosowane do zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów i potrzeb społecznych i przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia w zakresie pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w jej obszarze. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Celestynów, zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie

zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnymi od możliwości finansowych Gminy. Będzie ona podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Celestynów i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- ❖ podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- ❖ dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa – działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- ❖ podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- ❖ wspieraniu działań prospołecznych, wolontariackich i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- ❖ promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- ❖ doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- ❖ zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, chorych i starszych,

- ❖ interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Celestynów, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

BIBLIOGRAFIA

1. Bendyk E., Buras P., Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022.
2. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
3. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
4. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
5. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
6. Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019.
7. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok.
8. Pikuła N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków, 2020.
9. Raport o Stanie Gminy Celestynów za 2021, 2022 i 2023 rok.
10. Raport z wykonania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Efektów Jego Realizacji.
11. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok.
12. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok.
13. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
14. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.
15. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.).

Źródła internetowe:

1. <https://bdl.stat.gov.pl/>
2. <https://www.psychiatriapolska.pl/>

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW**Spis rysunków**

Rysunek 1. Położenie gminy Celestynów na tle powiatu, województwa i kraju	15
Rysunek 2. Udział podmiotów wg poszczególnych klas wielkości w ogóle podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Celestynów (stan na koniec 2023 roku)	18
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej.....	26
Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej	27
Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego.....	76

Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	9
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Celestynów w porównaniu do powiatu otwockiego, województwa mazowieckiego i kraju na przestrzeni lat 2021-2023	16
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2023 (w procentach).....	17
Tabela 4. Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych i przedszkoli na terenie gminy Celestynów w latach 2021-2023.....	19
Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Celestynów w porównaniu do powiatu otwockiego w 2023 roku	24
Tabela 6. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne	28
Tabela 7. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Celestynów na przestrzeni lat 2021-2023	30
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2021-2023	33
Tabela 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-202.....	33
Tabela 10. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023.....	34
Tabela 11. Dane dotyczące pobytu dzieci z terenu Gminy w pieczy zastępczej za lata 2021-2023	42
Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2021-2023	44
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2021-2023.....	44

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2021-2023.....	45
Tabela 15. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2021-2023.....	45
Tabela 16. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023	46
Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Celestynowie wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023	53
Tabela 18. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2021-2023	57
Tabela 19. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023.....	60
Tabela 20. Dane statystyczne dotyczące wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023	61
Tabela 21. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023.....	61
Tabela 22. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023.....	62
Tabela 23. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej oraz liczba osób w nich przebywających na przestrzeni lat 2021-2023	66
Tabela 24. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Celestynów w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2021-2023.....	70
Tabela 25. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Celestynów oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu otwockiego na przestrzeni lat 2021-2023	71
Tabela 26. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023	73
Tabela 27. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023.	74
Tabela 28. Ramy finansowe Strategii.....	103
Tabela 29. Harmonogram wdrażania Strategii	104
Tabela 30. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	107

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Celestynów w latach 2021-2023.....	16
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Celestynów w latach 2021-2023	18
Wykres 3. Liczba uczestników imprez organizowanych przez placówki kulturalne na terenie gminy Celestynów oraz powiatu otwockiego na 1 000 ludności w latach 2021-2023.....	21
Wykres 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Celestynów oraz powiecie otwockim w latach 2021-2023.....	21
Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Celestynów, powiecie otwockim i województwie mazowieckim na przestrzeni lat 2021-2023	31
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Celestynów w latach 2021-2023.....	32
Wykres 7. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2021-2023.....	32
Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku (liczba rodzin)	35
Wykres 9. Asystenci rodziny, liczba rodzin oraz wychowujących się w nich dzieci objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023.....	38
Wykres 10. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2022.....	39
Wykres 11. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2021-2023	40
Wykres 12. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023	41
Wykres 13. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023.....	43
Wykres 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2021-2023.....	51
Wykres 15. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Celestynów na przestrzeni lat 2021-2023	55
Wykres 16. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Celestynów na przestrzeni lat 2021-2023.....	65
Wykres 17. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023	65
Wykres 18. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023	68

Wykres 19. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2021-2023	69
Wykres 20. Mieszkańcy gminy Celestynów zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2021-2023.....	70
Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023	73
Wykres 22. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2021-2023	75